

የገፀባህሪያት አሳሳል
በየጠፍ ከዋክብት ረጅም ልብ ወለድ

በ
ካቢኒ መኮንን

ለኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነ-ጽሑፍ ክፍል
ለአርት ባችለር ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናታዊ ጽሑፍ

የጥናቱ አማካሪ
አቶ አየለ ፍቅሬ

የቋንቋዎች ጥናት ተቋም
አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

ሰኔ 2001 ዓ.ም

**የገፀባህሪያት አሳሳል
በየጠፍ ከዋክብት ረጅም ልብ ወለድ**

**በ
ካቢኒ መኮንን**

**ለኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነ-ጽሑፍ ክፍል
ለአርት ባችለር ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናታዊ ጽሑፍ**

**የቋንቋዎች ጥናት ተቋም
አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ**

ሰኔ 2001 ዓ.ም

አበርክቶ

በፍጽም አገር ፍቅር አገራቸውን ከውጭ ወራሪ የታደጉና ለአገራቸው ዳር ድንበር
በእውነት ስለእውነት ስለአለፉ ጀግና ኢትዮጵያዊን መታሰቢያ ይሁንልኝ።

t.me/BooksandYou

ምስጋና

- በቅድሚያ የዓለም ንጉስ መቸር መስጠት ለማይታክተው አምላክ እግዚአብሔር ምስጋና ይድረሰው። አሜን!!
- ይህንን የመመረቂያ ፀሐፍ በትዕግስትና በትጋት በፍፁም ትህትና በማረም በማስተካከል ጠቃሚ ሀሣብ በመስጠት ከፍተኛ ድጋፍ ላደረጉልኝ አማካሪዬ ለአቶ አየለ ፍቅሬ ምስጋናዬ የላቀ ነው።
- ለዚህ ጥናት ርዕሰ በሆነው መጽሐፍ እንድሰራ እገዛ ላደረጉልኝ መምህራ ለአቶ ገዛኸኝ ጌታቸው እንዲሁም በጎ ፈቃዳቸውን ሁሉ ላልተለየኝ ጓደኞቼ ተካ፣ ከሪማ፣ኦብዱ ምስጋናዬ የላቀ ነው።
- በመጨረሻም ይህንን ፅሁፍ በመተየብ በማስተካከል ለረዱኝ ለኪዳነምህረት ፎቶ ስትዲዮ ሠራተኞች በሙሉ በተለይም ለወ/ሪት አዜብ አሻግሬ ምስጋናዬ ወደር የለውም።

ማውጫ

አርዕስት

ገጽ

1. መግቢያ

የጥናቱ ዳራ-----	1
የጥናቱ ዓላማ -----	2
የጥናቱ ጠቀሜታ-----	2
የጥናቱ ገደብ-----	2
የጥናቱ ዘዴ-----	3
የጥናቱ አደረጃጀት-----	3

2. ክለሳ ድርሳናት

የተዛማጅ ዕሉፎች ቅኝት-----	4
የንድፈ ሃሳባዊ መሠረት -----	5
የገፀባህርይ ምንነት-----	5
የገፀባህርይ አሳሳል -----	6
የገፀባህርይ አሳሳል ደረጃዎች-----	7
2.2.3.1 ውጫዊ ገጽታ-----	9
2.2.3.2 ውስጣዊ ገጽታ-----	9
የገፀባህርይ አቀራረብ ዘዴዎች -----	9
የገፀባህርይ አይነቶች-----	10

3. የገፀ ባህርያት አሳሳል በ የጠፍ ከዋክብት (1999) ረጅም ልቦለድ

የ <u>የጠፍ ከዋክብት</u> ታሪክ በአጭሩ-----	11
የዋና ገፀባህርይ አሳሳል-----	13
3.2.1 አካላዊ አሳሳል-----	13

የሴማዊት አካላዊ አሳሳል-----	14
3.2.1.2 የጄነራል ፍራንክና የምክትል ጄነራል ሲልቪዮ አካላዊ አሳሳል-----	15
3.2.1.3 የአቶ በሼ አካላዊ አሳሳል-----	16
3.2.1.4 የተፈሪ አካላዊ አሳሳል-----	16
3.2.1.5 የኪዳኔ አካላዊ አሳሳል-----	18
3.2.2 ህሊናዊ አሳሳል-----	18
3.2.2.1 የሴማዊት ህሊናዊ አሳሳል-----	19
3.2.2.2 የጄነራል ፍራንክ ህሊናዊ አሳሳል-----	23
3.2.2.3 የምክትል ጄነራል ሲልቪዮ ህሊናዊ አሳሳል----	25
3.2.2.4 የአቶ በሼ ህሊናዊ አሳሳል-----	28
3.2.2.5 የተፈሪ ህሊናዊ አሳሳል-----	32
3.2.2.6 የኪዳኔ ህሊናዊ አሳሳል-----	35
ማጠቃለያ-----	38
• ዋቢ ጽሑፎች	

t.me/BooksandYou

1. መግቢያ

1.1 የጥናቱ ዳራ

ልቦለድ ድርሰት ደራሲው መሠረታዊ የሆኑ የሰው ልጅ ጉዳዮችን ማለትም ፖለቲካዊ፣ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ እሴቶችን መሠረት አድርጎ ለአንባቢ አንዳች ትምህርት ሊሰጥ በሚችል መንገድ የሆነውን፤ የተደረገውን ወይም ቢሆን የሚለውን ምኞቱን ወይም ፍላጎቱን ሥነ- ጽሑፋዊ ለዛ ሰጥቶ የሚያቀርብበት የኪነ ጥበብ ዘርፍ ነው።

ይህ ሲባል ግን የተፃፉ ልቦለዶች ሁሉ ሁልጊዜ ለማስተላለፍ የተፈለጉትን መልዕክት በጥሩ ሁኔታ ያስተላልፋሉ ማለት አይደለም።

አንድ ልቦለድ ድርሰት የታለመለትን ግብ እንዳይመታ ሊያደረጉት ከሚችሉት ምክንያቶች ውስጥ አንዱ ባለታሪኮቹ የሆኑት ገፅ ባህሪያት በድርሰት ውስጥ በተገቢው መልክ ተስለው ያለመገኘታቸው ነው። ምንም እንኳ አንድ የድርሰት ሥራ በሁሉም የልቦለድ አላባውያንና ዘዴዎች ምሉዕ ቢሆን በገፅ ባህሪያት አሳሳል ረገድ ህፃኑ ቢገኝበት በሃያስያን ዘንድ ጎደሎ መባሉ አይቀሬ ነው።

በእርግጥ አንድ ፀሐፊ ልቦለድ ድርሰቱን ጽፎ ለአንባቢያን ሲያቀርብ አንባቢያንም አንብበው ሲጨርሱ ልቦለድ ድርሰቱን እንዴት አያችሁት? ተብለው ቢጠየቁ አሳዛኝ ወይም አስደሳች፤ አልያም ልብ ሰቃይ ነው አይደለም፤ በሚል በድፍኑ ጅምላ ሐሳባቸውን ሊሰጡ ይችላሉ። ሃያሲ ግን እንዲህ አይደለም። “እንዲህ ነው” ብሎ ለሚሰጠው እያንዳንዱ አስተያየት ምክንያት አለው። ከዚህ በተጨማሪም አንድ የልቦለድ ድርሰትን አንብቦ አስተያየት ለመስጠት ሲነሳ ለልቦለዱ መገኘት እንደ ድርና ማግ ሆነው የሚያገለግሉትን አላባውያንን ጨምሮ እስከ የልቦለድ ዘዴዎች ከዚያም ሲያልፍ ከልቦለዱ ርዕስ እስከ የሽፋን ገጽ ስዕል ድረስ በጥልቀት ይመለከታል። ከዚያም በሚችለው መጠን በአንዱ ወይም በሌላው የድርሰቱ አካል ላይ ጅምላ አሊያም ንጥል ሂስ ይሰጣል። የዚህ ጥናት አጥኝም የጠፍ ከዋክብት በተባለው ታሪክ ጠቀስ ረጅም ልቦለድ ላይ ከአላባውያን አንዱ በሆነው ገፅ ባህሪ በተለይም በገፅ ባህሪ አሳሳል ላይ ትኩረት በማድረግ ድርሰቱን ለመፈተሽ ይሞክራል።

ሽንቁጥ አየለ በልቦለድ ደራሲነት ወደ መድረክ ብቅ ያለው በ1999 ዓ.ም የጠፍ ከዋክብት በተባለው ረዥም ልቦለድ አማካኝነት ነው። ደራሲው ልቦለድን ለተደራሲ ማቅረብ የመጀመሪያው እንደመሆኑ መጠን በገፀባህሪይ አሳሳቢ ረገድ ጠንካራና ደካማ ጉኖቹን ለመመልከት ችታለሁ። ስለሆነም ለዚህ ጥናት አነሳሽ ምክንያቱ ይህንን ድክመት መተንተን ነው። ሁለተኛው ምክንያቱ ስለመፀሐፉ ከዚህ ቀደም ምንም ዓይነት ጥናት አለመደረጉ ሲሆን ሶስተኛና የመጨረሻው ምክንያቱ የሥነ-ፀሐፍ ተማሪ እንደመሆኔ መጠን በየጠፍ ከዋክብት ልቦለድ ውስጥ የሚገኙትን ገፀባህሪያት እንዴት ተቀርፀዋል የሚለውን ለማጥናት ወሰንኩ።

1.2 የጥናቱ ዓላማ

የዚህ ጥናት አላማ የጠፍ ከዋክብት በተሰኘው ልቦለድ ውስጥ ያሉትን ገፀባህሪያት ምንነት፣ አሳሳቢ፣ አቀራረብ ዘዴዎችና አይነቶችን የተለያዩ ምሁራንን ንድፈ ሃሳባዊ መሠረቶች በመመርኮዝ ጥንካሬና ድክመቱን ማሳየት ነው።

1.3 የጥናቱ ጠቀሜታ

የጠፍ ከዋክብት በተሰኘው ረዥም ልቦለድ ድርሰት ላይ የተደረገው የገፀ ባህሪያት አሳሳቢ ብዙ ጠቀሜታዎች ይኖሩታል ብሎ አጥኝው ያምናል።

በመጀመሪያ ደረጃ ይህ ረዥም ልቦለድ ድርሰት ሊያስተላልፍ ከፈለገው ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ጉዳይ አንፃር የገፀ ባህሪያት አሳሳቢ ላይ በሚቀርበው ትንታኔ አንባቢ በመስኩ ያለውን የዕውቀት ክፍተት መሙላት ያስችለዋል። በሁለተኛ ደረጃ የዚህ ጥናት ትኩረት የገፀ ባህሪያት አሳሳቢ ላይ ትንተና መስጠት ስለሆነ ለሌሎች አጥኚዎች በመነሻነት ሊያገለግል ይችላል።

1.4 የጥናቱ ገደብ

ይህ ጥናታዊ ጽሑፍ የጠፍ ከዋክብት የተባለውን ረዥም ልቦለድ ድርሰት ከሁሉም የልቦለድ አላባውያን ወይም ዘዴዎች አንፃር ለመመዘን የሚሞክር አይደለም። ከርዕሱ ለመረዳት እንደሚቻለው ትኩረቱ ከልቦለድ አላባውያን አንዱ በሆነው ገፀባህሪ ላይ ብቻ ይሆናል እንጂ፤ ከዚህ አልፎ ልቦለዱ በእያንዳንዱ የረዥም ልቦለድ አላባውያን ሲመዘን የሚኖረውን ድክመትና ጥንካሬ ይህ ጥናት በጥልቀት አያትትም።

1.5 የጥናቱ ዘዴ

ይህ ጥናታዊ ጽሑፍ መሠረት የሚያደርገው ገላጭ ምርምር ሲሆን የገጽ ንባብ ትንተና ስልት ላይ በመመስረት በተመረጠው ልቦለድ ውስጥ የገፀባህርያትን አሳሳል ለመዳሰስ ይሞክራል። ስለ አሰራር ሂደቱም በቅድሚያ ልቦለዱን በተደጋጋሚ በማንበብ የገፀ ባህርያቱን አሳሳል መተንተን እና ለልቦለዱ ያበረከቱትን አስተዋፅኦ ለማሳየት ይሞክራል።

1.6 የጥናቱ አደረጃጀት

የዚህ ጥናት አደረጃጀት በአብዛኛው የመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴ የሚረዱ በታተሙ ረጅም ልቦለድ አላባውያን መረጃ መጽሐፍቶች፣ የመመረቂያ ጽሑፎች እና ስለ ገፀ ባህርያት አሳሳል በተገኙ መረጃዎች መሠረት የሚከናወን እና የሚደራጅ ነው።

ጥናቱ ለአሠራር ያመች ዘንድ በሶስት ምዕራፎች ተከፍሏል። በመጀመሪያው ምዕራፍ የጥናቱ ዳራ፣ የጥናቱ ዓላማ፣ የጥናቱ ጠቀሜታ፣ የጥናቱ ገደብ፣ የጥናቱ ዘዴ እና የጥናቱ አደረጃጀት ይገኙበታል። በሁለተኛው ምዕራፍ የተዛማጅ ፅሑፎች ቅኝትና ንድፈ ሃሳባዊ መሠረትን ሲይዝ። ሶስተኛው ምዕራፍ ደግሞ የጥናቱ ዋና ትኩረት የሆነውን የገፀ ባህሪ አሳሳል ትንተናን ይዟል። በመጨረሻም ማጠቃለያ፣ ዋቢ መጽሐፍት፣ የመመረቂያ ጽሑፎች፣ ተካተዋል።

2. ክለሳ ድርሳናት

2.1 የተዛማጅ ጽሑፎች ቅኝት

ይህን ጥናት ለማድረግ ከእኔ ጥናት ርዕስ ጋር የተሻለ ቅርበት ያላቸውን በርካታ የዲግሪ ሚሚያ ዕሁፎች ለመቃኘት ሞክሪያለሁ። ከነዚህም ውስጥ የደሃለኝ አሰፋ /1992 ዓ.ም/“ሥነ ጽሑፋዊ ሂስ በኢቫንጋዲ እና ከቡስካ በስተጀርባ”አንዱ ነው። ደሃለኝ በሁለቱ መጽሐፎች ላይ ሥነ ጽሑፋዊ ሂስ በማድረግ የመጽሐፎቹን ጥንካሬና ቀርነት አሳይቶ በድክመቱ ላይ የመፍትሄ ሃሳብ መጠቀምን አላማው አድርጎ ተነስቷል። በዚህም መሠረት የገፀባህሪያትን አሣሣል ከባህሪ ዘላቂነትና ታዓማኒነት አንፃር እንዲሁ የደራሲውን የቋንቋ አጠቃቀም ለመገምገም ሞክሯል። አጥኚው ከተነሳበት ዓላማ አንፃር በገፀ ባህሪም ሆነ በደራሲው የቋንቋ አጠቃቀም ላይ የታዩትን ድክመትና ጥንካሬ ለማሳየት ሞክሯል። ይህም በመሆኑ የተነሳበትን ዓላማ አሳክቷል ለማለት ይቻላል።

ይህ ጥናት ደሃለኝ ካጠናበት ልቦለድ የተለየ መሆኑና የደራሲውን የቋንቋ አጠቃቀም አለመመልከቱ ልዩ ቢያደርገውም በገፀ ባህሪያት አቀራረጽ ላይ በትኩረት ሂሳዊ ምዘና መስጠቱ ከደሃለኝ ጥናት ጋር ያመሳስለዋል።

ሌላው ከኔ ጥናት ጋር ቅርበት ኖሮት ያየሁት ዮሴፍ ጌትነት /በ(1993)ዓ.ም/ “ሸፍትነት በጥቁር ደም ልቦለድ የገፀ ባህሪያት አቀራረጽ” በሚል የሰራው ዲማጽ ነው። አጥኚው በመጽሐፉ ውስጥ የሸፍትነት ገፀ ባህሪያት አቀራረጽ ዘላቂነትና ታዓማኒነትን ማሳየት አላማው በማድረግ ጥናቱን ይጀምራል። ነገር ግን ከገፀ ባህሪያቱ ጋር በማያያዝ ጭብጥን፣ የትረካ አንፃርና መቼትንም ሲነካካ ይስተዋላል። ይህም ደግሞ አጥኚው ከተነሳበት ዓላማ አንፃር ያለበትን ቀርነት የሚያመለክት ሲሆን፣ ከዚያም በተጨማሪ ዳራ ተሰጥቶት ሣለ በቂ ዳራ አልተሰጠውም ማለቱ እንደድክመት ቢታይም ከዚያ ውጭ ግን የገፀባህሪያቱን አሣሣል ደካማና ጠንካራ ጐኑን ማሳየት መቻሉ በጎ ጐኑ ነው።

ይህ ጥናት ከዮሴፍ የሚለየው ካጠናበት ልቦለድ የተለየ መሆኑ በመቼት፣ በትረካ አንፃር፣ እንዲሁም በጭብጥ ዙሪያ ትንተና አለመስጠቱ ነው። የገፀ ባህሪያቱን አሣሣል በተመለከተ ዘላቂነትን፣ ታዓማኒነትን፣ የገፀባህሪይ ውጫዊና ውስጣዊ መልክ አቀራረፅን በልቦለድ ውስጥ መተንተኑ ከዚህ ጥናት ጋር ያመሳስለዋል።

ሸባባው ወሌ በ(1976) ዓ.ም “የገፀባህሪይ፣ የግጭትና ጭብጥ ትንተና በአደፍርስና ከአድማስ በሻገር” በሚል ርዕስ ባቀረበው ጥናት በሁለቱ መጽሐፎች

ያሉትን ገፀባህሪያት፣ ግጭትና ጭብጥ ትንተና ንዕዕራዊ በሆኑ መልኩ ተንትኖ ማሳየትን አላማ አድርጎ ተነስቷል።

በዚህም መሠረት ሶስቱንም የልቦለድ አላባዎች የተለያዩ ንድፈ ሃሳቦችን በመጠቀም ለመተንተን ሞክሯል። «የገፀ ባህሪ ትንተና» ብሎ ባስቀመጠው ንዑስ ርዕስ ስርም የሁለቱን መጽሐፎች ዋና ገፀ ባህሪያትን በመውሰድ ትንተና ሰጥቷል። ስለዚህም የዚህ ዲማጽ ፀሐፊ ከተነሳበት አላማ አንፃር የሰጠው ትንታኔ ግቡን መትቷል የሚያስኝ ነው ብዬ አምናለሁ።

ይህ ጥናት ከሽባባው የሚለየው ያጠናባቸው ልቦለድ መጽሐፎች ከእኔ የጥናት መጽሐፍ ከመለየታቸውም ባሻገር ሁለት መጽሐፍትን በንጽጽር ማቅረቡ እንዲሁም የግጭትና የጭብጥ ትንተናን አክሎ ማቅረቡ ነው። ከዚህ ጥናት ጋር የሚያመሳስለው ደግሞ የገፀ ባህሪ ትንተና መስጠቱ ነው።

በአጠቃላይ በዚህ ጥናት ውስጥ ያካተተኳቸውና የዳሰስኳቸው የድግሪ ሚሚያ ጽሑፎች ከእኔ ጥናት ጋር የሚያመሳስላቸው የገፀ ባህሪያት አሳሳል ላይ ትንተና ማድረግና ሂስ መስጠታቸው ነው። እኔም በዚህ የጥናት ጽሑፊ ሽንቁጥ አየለ ታሪክ ጠቀስ ያለው የጠፍ ከዋክብት መጽሐፍ ውስጥ ያሉትን ገፀ ባህሪያት አሳሳል ሂሳዊ በመሆኑ መልኩ ለመተንተን እሞክራለሁ።

2.2 ንድፈ ሃሳባዊ መሠረት

2.2.1 የገፀባህሪያት ምንነት

ገፀ ባህሪያት በፈጠራ ጽሑፍ ውስጥ ማለትም በረዥም ልባለድ፣ በአጭር ልባለድ፣ በተውኔት እና በተራኪ ግጥም ውስጥ የሚገኙ የገሃዱ አለም ሰዎች አምሳያዎች ናቸው። ስለዚህም ገፀ ባህሪያት ተደራሲ ወይም አንባቢ የድርሰቱ ታሪክ የነገሌ ታሪክ አሊያም የነገሌን ይመስላል ብሎ መመለስ ያስችለዋል። በአጠቃላይ በማንኛውም ድርሰት ውስጥ ለሚተረክ ታሪክ ባለቤቶቹ ገፀ ባህሪያቱ ናቸው።

እነዚህ በፈጠራ ድርሰት አለም ውስጥ የሚኖሩ ገፀ ባህሪያት አምሳሌ ሰብዕ ሆነው ሲቀረጹ ማንኛውንም ሰዎች ተግባርና እንቅስቃሴ የሚያከናውኑ ናቸው።

«ባለታሪክ፣ ገፀባህሪ ሴት፣ ወንድ ፣ሕፃን ፣ሽማግሌ፣ባልቴት በአንድ ልቦለድ ታሪክ ውስጥ የራሳቸውን ኑሮ መኖር ጠባያቸው፣ ስሜታቸው በሚመራቸው መንገድ መሄድ የሚያምኑበትን ተግባር መፈፀም እንዲችሉ ደራሲ ተጨንቆና ተጠባ የሚፈጥራቸው የታሪኩ ድርጊት ተሳታፊዎች ናቸው። አማረ /1968፣30/

ይህ ሲባል ግን ከላይ ለመግለጽ እንደተሞከረው ገፀባህሪያት የገሃዱ ዓለም ሰዎች አምሳሎች ወይም ተወካዮች በመሆናቸው ደራሲው የፈጠረላቸውን ዓለም

ዓለማቸው በማድረግ የሚንቀሳቀሱ ደራሲው ስለሕይወት ያለውን አመለካከት የሚገልጽባቸው ምናባዊ ፍጡራን እንጅ በድርሰቱ ውስጥ በተሰጣቸው ስም ወይም የመኖሪያ አድራሻ ወይም ታሪኩ በተፈፀመበት ቦታ በገሀዱ ዓለም ብንፈልጋቸው የምናገኛቸው ሰዎች አለመሆናቸው ልብ ይሏል። በሌላ በኩል Harry show ገፅ ባህሪያትን እንዲህ ሲል ይገልጻል።?In literature, character has several other specific meanings, notable that of a person represented in story, Novel, play, etc”/Harry Show 1972,11/

2.2.2 የገፅ ባህሪያት አሳሳል

አንድ ጸሐፊ የፈጠረው ታሪክ፣ ሊያስተላልፈው የፈለገው መልዕክት በትክክል ለተደራሲ ግልፅ ሆኖ ይቀርብለት ዘንድ እንደ ሌሎች የልቦለድ አላባውያን ሁሉ ለታሪኩ ተገቢ የሆኑ ገፅ ባህሪያት ሊፈጥር ይገባዋል።

ደራሲ ገፅ ባህሪያትን ሲስል በአካል ከሚያውቃቸው ብዙ ሰዎች፣ ከብዙ ገጠመኝ፣ ወዘተ... በመነሳት ከአንዱ አካላዊውን፣ ከሌላው ማህበራዊውን ከቀሪው ደግሞ ሥነ ልቦናዊውን ወዘተ ባህሪያት ቆነጻጽሎ በመውሰድ ለድርሰት ሥራው በሚያመቸው መንገድ በመገጣጠም እንጂ እንዳለ በመገልበጥ አይደለም።

በአብዛኛው በገሀዱ አለም ያሉ ሰዎችን ለማወቅ ውጫዊ ማንነታቸውን መሠረት አድርገን ነው። ውስጣዊ ባህሪያቸውን ለማወቅ በጣም የቀረበ ግንኙነትና የብዙ ጊዜ ቆይታ ሊኖረን ይገባል። በልብወለድ ዓለም ውስጥ ግን ምንም እንኳን በትንሹ ቢሆንም የሰዎችን ውስብስብ ስብዕና በቀላሉ፣ በአፋጣኝና በግልፅ ማወቅ ይቻላል።/ጀምስ ፒካርኒ 1997/

አንድ ደራሲ የፈጠረውን ታሪክ በትክክል ያራምዱልኛል መልዕክቱንም በማያሻማ መንገድ ለአንባቢ ያደርሱልኛል በማለት ገፅ ባህሪያትን ሲቀርጽ ትኩረት ሊሰጣቸው ይገባል ከሚባሉት ነገሮች ዘላቂነት እና ተአማኒነት ዋናዎቹ ናቸው።

ዘላቂነት፡- ገፅ ባህሪያት የእውኑ አለም ሰዎች ቅጅ መሆናቸውን ቀደም ብለን ተመልክተናል። የእውኑ ዓለም ሰዎች አላቸው ብለን ከምንምተው ባህሪያት አንዱ ደግሞ ዘላቂነት ነው። ታዲያ እነዚህ የሰው አምሳያዎች ናቸው ያልናቸው ገፅ ባህሪያት ይህን የባህሪ ዘላቂነት በተፈጠሩለት ታሪክ ውስጥ ይዘው ሊገኙ ይገባል። ገፅ ባህሪያት በየገፁ፣ በየገፁ ሲሰሩና በየምዕራፉ የተለያዩ ባህሪ ይዘው ብቅ የሚሉ ከሆነ ታሪኩ ዘላቂነት አይኖረውም። ይህ ሲባል ግን በጭራሽ ለውጥ አይኖራቸውም ማለት አይደለም።

ለውጣቸው ግን በአሳማኝና በበቂ ምክንያት መደገፍ መቻል አለበት ከሚል እሳቤ የተነሳ ነው።

አንድ ገፀባህሪ ለገባበት ሁኔታ፣ ለፈፀመው ድርጊት ወይም ለሚሰጠው ምላሽ አንባቢ እኔም ሆኑ ሌላ ሰው በእርሱ ቦታ ብንሆን ልናደርገው የምንችለው ጉዳይ ነው ብሎ አምኖ እንዲቀበለው ሊያደርግ የሚችል ምክንያት ደራሲው ሊሰጥ ይገባዋል።

የእውኑ አለም ሰዎች በሕይወት ዘመናቸው በየደረጃው በሚያጋጥሙአቸው የተለያዩ ሁኔታዎች ለምሳሌ በእድሜ መብሰል፣ በትምህርት፣ ...በሕይወታቸው አቅጣጫ ለውጦች ሊገጥሟቸው ይችላሉ።...ነገር ግን ያለበቂ ምክንያት የሚከሰቱ አይደሉም።... ዋናው ቁም ነገር ለመጣው የባህሪም ሆነ የአስተሳሰብ ለውጥ ከታሪኩ ጋር የተቆራኝ አሳማኝ ምክንያት መገኘቱ ነው። /ዘሪሁን 1998 ፡162-163/

ተዓማኒነት ገፀባህርያቱ ዘላቂ፣ ኢፍፁምና ግለወጥ ሆነው መቀረባቸው በሌላ መልኩ ተዓማኒነታቸውን ይነግረናል። ገፀባህርያት የየራሳቸው የሆነ ግብ ያላቸው ድርጊታቸውና አስተሳሰባቸው ከማንነታቸው የሚመነጭ የጊዜያቸውና የአካባቢያቸው ወኪሎች ናቸው። አንባቢው የምናቡ ዓለም የእውኑ ዓለም ሰዎችን ባህሪያት የተጐናፀፉ ናቸው ብሎ እንዲቀበላቸው ሶስቱንም በጥምረት ማለትም ዘላቂነት፣ ኢፍፁምና ግለወጥን ማካተት አለባቸው። ይህም ለታሪኩ ተዓማኒነትን ያጎናጽፈዋል።

ለአንባቢ የገፀባህርያት ሀዘናቸው ሀዘኑ፣ ችግራቸው ችግሩ ደስታቸው ደስታው ወዘተ . . . የሚሆነው ደራሲው በተዓማኒነት የሚላቸው ገፀባህርያት ባህሪ ውጤት ነው ደራሲው ለሚፅፍበት ማህበረሰብ ጋር በሃሳብ እና በገቢር የሚስማማው እንዲሁም ለገቡበት የፈጠራ አውድ ተዓማኒ የሆነ ድርጊት የሚፈፅሙ ገፀባህሪዎችን ማቅረብ አለበት።

2.2.3 የገፀባህርያት አሳሳል ደረጃዎች

አንድ ፀሐፊ ተውኔት ወይም ደራሲ፣ በድርሰቱ ለማስተላለፍ የፈለገው መልእክት ወይም ለማሳየት የፈለገውን ህይወት፣ ክፈጠራቸው ገፀ-ባህርያት ጋር በእጅጉ የተቆራኝ ነው። የተፈጠሩት ገፀ- ባህርያት በድርሰቱ ለማስተላለፍ የተፈለገውን አቢይ ቁምነገር ማስጨበጥ፣ ለማሳየት የተፈለገውን ህይወት ማሳየት መቻል አለባቸው። ይህም ማለት ገፀ-ባህርያቱ በታዳሚ አይነ ህሊና ውስጥ መስረጽ የሚችሉት እንደገሃዱ ዓለም ሰዎች ሲንቀሳቀሱ፣ ሲያስቡ፣ ሲናገሩ፣ ሲያዳምጡ፣ ወዘተ... ብቻ ነው። በመሆኑም በአንድ ድርሰት ውስጥ ገፀ-ባህርያት የገሃዱ ዓለም ሰዎችን መልክና ግብር ይዘው ለተደራሲ ምናብ በተለያዩ መንገድ የመሳሉ ወይም የመቅረፁ ዘዴ የገፀ-ባህርያት አሳሳል ወይም

አቀራረፅ በመባል ይታወቃል። ገፅ-ባህርያት በዚህ ዘዴ ተስለው ካልቀረቡ ተደራሲ አንዳቸውን ከአንዳቸው ለይቶ በቅጡ ሊያውቃቸው አይችልም። ገፅ-ባህርያት በአግባቡ ካልተሳሉም ለተደራሲ ምናብ ቀረቤታ አይኖራቸውም።

The creation of images of imaginary persons in dreams, narrativ poetry, the novel, and the short story is called characterization. In effective narrative literature, fictional persons., through characterization, become so credible that they exist for the reader as real people. Without characterization, no thesis, no plot, and no setting can develop genuine interest for a reader or cause him to care what happens, or does not happen, to whom and why, Harry show (1992;71)

በመሆኑም አንድ ፀሐፊ- ድርሰቱ በተደራሲያን ዘንድ ተቀባይነትን ያገኝ ዘንድ ለሚፈጥራቸው ገፅባህርያት አሳሳል /አቀራረፅ/ ትልቅ ግምትና ትኩረት መስጠት አለበት። ፋንታሁን እንግዳ ዝክረ-ተውኔት በተባለው መፅሐፍ “ሀብርት ሀፈነር” የተባለውን ሰው በመጥቀስ የገፅ-ባህርያት አሳሳል አራት ደረጃዎች ያሉት መሆኑን በመግለጽ ለታዳሚ እይታና ልቦና ቶሎ በሚጨበጡበት ቅደም ተከተል አካላዊ፣ ማህበራዊ፣ ሥነ-ልቦናዊ እና ሞራላዊ የአሳሳል ደረጃዎች እንደሆኑ ጽፏል። በእነዚህ የገፅ-ባህርያት የአሳሳል ደረጃዎች በአንድ ድርሰት ውስጥ ያሉ ገፅ- ባህርያት ሁለንተናዊ መልክ ጥርት ባለ መንገድ በመቅረቡ፣ የገፅ-ባህርያትን አካላዊ አቋም፣ አመል፣ ታሪክ፣ አብሮ የመኖርና የመገለል ፀባይ፣ የውስጣዊ አስተሳሰባቸውን፣ ውጪያዊ ድርጊታቸው፣ በድምሩ እነሱነታቸውን የሚገልጽ ሁሉን አካል እንቅስቃሴያቸው ፍንትው ባለ መንገድ ያቀርባል።

በመሆኑም እነዚህ አራቱ የገፅባህሪያ አሣሣል ደረጃዎች ደግሞ ጠቅለል ተደርገው ሲታዩ ለሁለት ይከፍላሉ። እነርሱም አካላዊ ገፅታና ህሊናዊ ገፅታ በመባል ይታወቃሉ። አካላዊ ገፅታ አካላዊውን ወይም የውጭውና አፋዊውን ሲይዝ ውስጣዊ ወይም ህሊናዊ ገፅታ ደግሞ ማህበራዊ፣ ሥነ ልቦናዊና ሞራላዊ አሣሣሎችን ይጠቀልላል። ውስጣዊ ሲባል ውስጣዊ ስብዕናን የምናይበት አሣሣል ነው። ስለሆነም የገፅባህሪያቱን አሣሣል ደረጃዎች ለሁለት ከፍለን እናያቸዋለን።

2.2.3.1 ውጫዊ ገፅታ

የአንድን ሰው አካላዊ አቋም ዓይነትን “እንዲህ ነው” እንደምንለው ሁሉ ገፀባህሪያትም የሚለዩበት ውጫዊ ወይም አካላዊ ወይም አፋዊ መልክ ሊኖራቸው ይገባል። የተለያዩ ምሁራን ስለ ውጫዊ ገፅታ ምንነት ተመሳሳይ ሃሳብ ይሰጣሉ “ገፀባህሪይ ምን እንደሚመስል ቀይ ይሁን ጥቁር ፣ ረጅም ፣ ወፍራም ይሁን ቀጭን ወይም ድምፅ ጎርናና ይሁን ድምፅ ሠላላ መገለፅ አለበት።”/ዘሪሁን 1983፣32/ በማለት የሰውነቱን አቋም የገፁን ቀለምና የድምፁን ውፍረትና ቅጥነት ማካተት እንዳለበት አብራርቷል። በተጨማሪም ፋንታሁን /1994፣23/ በበኩሉ “የገፀባህሪያት አካላዊ አቋም ሲባል. . . የገፀባህሪውን ጾታ ፣ እድሜ ፣ የሰውነት መጠንና ቀለም ወይም መልክ የሚመለከት ነው።” ይላል ከዚህም ሌላ በአለባበስ፣ በአነጋገር፣ በአረማመድ እንዲሁም በስም ስንለያቸው እንችላለን።

2.2.3.2 ውስጣዊ ገፅታ

ውስጣዊ ገፅታ የምንላቸው ማህበራዊ፣ ሥነልቦናዊና ሞራላዊውን አጣምሮ በመያዝ የሰው አመለካከት፣ አስተሳሰብ፣ እምነትና ፍልስፍናን የሚያካትቱ ናቸው። በዚህም ዙሪያ የተለያዩ ምሁራን ስለ ሂሊናዊ ወይም ውስጣዊ ገፅታዎች ምንነት ማብራሪያ ይሰጣሉ። ፋንታሁን /1994፣23/ “ማህበራዊ ኑሮው ደግሞ የምጣኔ ሐበት ሁኔታውን፣ የሙያ መስኩን፣ ትምህርታዊ ዳራውንና ቤተሰባዊ ግንኙነቱን ሁሉ አካቶ ይይዛል።” ማህበራዊ ኑሮውን ብቻ ሳይሆን የራሱን ሰብእናዎች በጣም ደግ፣ ሩህሩህ ወይም ጨካኝ ወዘተ. . . እየተባለ በዝርዝር ስለባህሪው/ዋ/ ስለአስተሳሰቡ/ዋ/ የሚነገሩት ሁሉ ይካተታሉ /ዘሪሁን፣1992/። የሰው ልጆችን የተደበቁ ረቂቅ ባህሪያትንና ስሜቶችን በልቦለዶች ውስጥ በግልፅ የምናያቸው በገፀባህሪያት ውስጣዊ ገፅታዎች አማካኝነት ነው።

እነዚህ ሁለት ገፅታዎች የአንድን ልቦለድ ገፀባህሪያት ምንነትና ልዩነት ለመረዳት አስፈላጊነታቸው የላቀ ነው። የገፅታዎቹ አቀራረብና አገላለፅ እንደ ደራሲያኑ ዓተያይ እንጂ በማንኛውም ልቦለድ ውስጥ ይገኛሉ። ገፀባህሪያትም በእውነት ዓለም የምናውቃቸው ሰዎች መስለው በአንባቢያን አእምሮ የሚቀረፁት በእነዚህ የገፀባህሪያት ገጽታዎች ጥምረት ነው።

2.2.4 የገፀባህሪያት አቀራረብ ዘዴዎች

አንድ ደራሲ በሚጽፈው ታሪክ ውስጥ አመቺ ነው ብሎ የፈጠረው አውድ በፈቀደለት መንገድ ገፀ ባህሪያትን ቀርጾ ወይም ስሎ ለተደራስያን የሚያስተዋውቅባቸው መንገዶች ርቱፅ እና ኢርቱፅ ወይም ተውኔታዊ የአቀራረብ ዘዴዎች ናቸው።

ርዕቱ የአቀራረብ ዘዴ የሚባለው ተራኪው ወይም ደራሲው ስለላላቸው ገፅ ባህሪያት፣ አለያም ከዳር ቁም የሚታዘብ ሌላ ገፅ ባህሪ በድርሰቱ ውስጥ ስላሉ መስሎቹ ገፅ ባህሪያት ምንነትና ማንነት ቀጥተኛ በሆነ መንገድ የሚያሳውቅበት ዘዴ ነው።በዚህ የአቀራረብ ዘዴ በአብዛኛው የገፅ ባህሪያት አካላዊና ህሊናዊ መልክ በቀጥታ ይገለጻል።

ኢርቱዕ የገፅባህሪያት አቀራረጽ ዘዴ ግን ደራሲው ወይም ተራኪው ስለ ገፅ ባህሪያት እገሌ እንዲህ ነው፣ እገሊት እንዲህ ነች በማለት የሚያስተዋውቅበት ሳይሆን ገፅ ባህሪያትን በተዘዋዋሪ መንገድ በመግለጽና እራሳቸውን በምልልስ እያናገረ እና በድርጊታቸው እንዲታዩ እያደረገ አንባቢ ማንነታቸውን እንዲረዳ የሚያደርግበት የገፅ ባህሪያት አቀራረብ ዘዴ ነው።

2.2.5 የገፅባህሪያት አይነቶች

በልቦለድ ታሪክ ውስጥ የሚሳሉ ገፅ ባህሪያት ህልውና ለታሪኩ አንዳች ፋይዳ ሊኖረው ይገባል። ለልቦለዱ የገፅ ባህሪያት አስፈላጊነት ከግምት ውስጥ መግባት አለበት በዝተው የልቦለዱን ታሪክ መያዣ መጨበጫ እንዳያሳጡት፤ አንስውም ጎደሎ እንዳያደርጉት በተገቢው የቁጥር መጠን መቅረብ አለባቸው። ለታሪኩ ፍሰት ምስሶና ማገር ሆነው መዋቅሩን የሚገነቡ፣ ለታሪኩ ህያውነት ዋና የሆኑ ገፅ ባህሪያት የመኖራቸውን ያህል ድርሻቸው አናሳ የሆነ ገፅ ባህሪያትም ይኖራሉ።

የልቦለድ ገፅ ባህሪያት በድርሰት ውስጥ በሚኖራቸው ባህሪ /ሰብዕና/፣ የቆይታ ጊዜ፣ በአንባቢ ሊፈጥሩ በሚችሉት ጥያቄ ወዘተ... አቢይና ንዑስ ወይም ፈርጀ ብዙና ፈርጃንድ ተብለው በሁለት ይከፈላሉ።

በአንድ ድርሰት ውስጥ በብዙ ቦታዎች የሚታዩ፣ አብዛኛው ታሪክ የነሱ የሆነና በብዙ ሁኔታ ውስጥ ለረዥም ጊዜ የሚታዩ ገፅ ባህሪያት ፈርጀ ብዙ የሚባሉት አይነት ሲሆኑ፤ በተቃራኒው ደግሞ ብዙ ውስብስብነት የማይታይባቸው፣ በአንባቢ ዘንድ ተለይተው የሚታወቁበት አንድ አመል ያላቸው እና በተደጋጋሚ አንድ ነጠላ ጉዳይ ብቻ የሚያሳዩ ታሪካቸው ብዙም ዕድገት ሳያሳይ የሚቆመው ደግሞ ፈርጃንድ ገፅ ባህሪያት የሚባሉት ናቸው።

3 የገፀባህሪ አሳሳል “በጠፍ ከዋክብት” ረዥም ልቦለድ

3.1 የጠፍ ከዋክብት ታሪክ ባጭሩ

ጄነራል ፍራንክ አገሩ ሮም የጣለችበትን ግዳጅ ለመወጣት ሸዋ ክፍለ ሀገር ልዩ ስሙ ጁሩ የሚባል አገር ተገኝቷል። እዛም አቶ በሼ የሚባሉ ለሮማ መንግስት አገልጋይ የሚመስሉ ነገር ግን ለአገራቸው አርበኞች መረጃ የሚሰጡ ሰው ቤት ጄነራሉ ይመላለሳል። በዚህ አጋጣሚም የአቶ በሼ ቤት ልጅ ሴማዊትን ያፈቅራል በፍቅሯም አቅሉን እንደሣተ ፍቅር ምንድ ነው? ጥላቻስ? የሚል ጥያቄ በማንሣት ታሪኩን ይጀምራል።

የአቶ በሼ ቤት የሮም ወታደር ኃላፊ የሆነውን ጄነራል ፍራንክ እና በዱር በገደል ለኢትዮጵያ ነፃነት የሚዋጉትን አርበኞች ያስተናግዳል። የሮም ወታደሮችን በግልጽ፤ አርበኞችን በሚስጢር ለራስ ብቻ በሚገባ ልዩ ሚስጢራዊ መልዕክት ተበታትነው ያሉትን አርበኞች መልዕክት በመቀበል።የተቀበሉትን ለሌላኛው በማስተላለፍ እንዲሁም ቀለብ፣ የመሣሪያ አቅርቦት፣ ከሮም ወታደር የሰሙትን ሚስጢር ለአርበኞቹ በመላክ አገራዊ ግዴታቸውን የሚወጡ ሰው ናቸው። ነገር ግን ሁለት መልክ ያላቸው ብልህና አስተዋይ አርበኛ ሲሆኑ ሴማዊትም የአባቷን ዱካ በመከተል የድርሻዋን የምትወጣ ውብ ጠይም ወጣት ቤት ናት።

ጄነራል ፍራንክ እና ምክትሉ ሲልቪዬ በቀላሉ አገሪቱን ለመቆጣጠር የሚቻልበትን መንገድ ቀና ለማድረግ የአገራቸውን ግዳጅ ለመወጣት ቢመጡም አንድ ቀን እንኳ በሃሳብ ተግባብተው የማያውቁ አዛዥና ታዛዥ ናቸው። ምክትሉ ለሮማ መንግስት እውነተኛ ወዳጅ ናቸው የሚላቸው ኪዳኔና ፊታውራሪ መነሻ የሚባሉት ሰዎች ብቻ ናቸው ሲል በአንፃሩ አቶ በሼን የሚጠራጠር ሰው ነው። ጄነራል ፍራንክ ግን አቶ በሼና ቤተሰቦቻቸውን እውነተኛ የሮም ወዳጅ እንደሆኑ ይመሠክርላቸዋል በዚህም የተነሣ ምክትሉ ምንም ማድረግ ባለመቻሉ አቶ በሼን እንደተጠራጠረ ብሎም የአለቃው መታወር እያሳዘነው ግራ ሲጋባ ይስተዋላል።

ተፈሪ ግርማ ሞገሱ የሚያስፈራ ወጣት ሲሆን ለአገሩና ለወገኑ ፍቅር ሲል “ወንዶች በረሃ” የሚባል ጫካ ውስጥ ገብቶ የሚዋጋና የሚያዋጋ አርበኛ ነው። ተፈሪ የአቶ በሼ እህት ልጅ ሲሆን አስፈላጊውን መረጃ፣ ቀለብና ቁሣቁስ በአቶ በሼ በኩል ስለሚደርሰው ለሮም ወታደር የጎሥ ውጋት ለመሆን በቅቷል። ይህንንም ኪዳኔ የተባለው የሮማ ባንዳ አቶ በሼ ከሮማ መኮንኖች መረጃ ለተፈሪ እንደሚሰጡ ለማጋለጥ ያደረገው ጥረት በአቶ በሼ ጥበባዊ መልስ እንዲሁም በሴማዊት ብልሃት ሊከሸፍበት ቢችልም አቶ ኪዳኔና ፊታውራሪ መነሻ የተባሉት ባንዳዎች የሴማዊትን ባል የተፈሪ

የቅርብ ወዳጅ የሆነውን ሠርቀኃይልን ትነግሣለህ በሚል ሀሰተኛ ትንቢት በአንድ ቁስ በኩል በማስነገር ተፈሪን አስከድተው ለማስገደል ጥረት ያደርጋሉ።

ተፈሪ ጣልያንን ለማስወጣት በሚደረገው ማንኛውም ትግል ላይ ተሳትፎ የሚያደርግ ወጣት አርበኛ መሆኑን የተገነዘበው ቅጣው የተባለ አርበኛ፣ እንደ ተፈሪ አገራቸውን ነፃ ለማውጣት በዱር በገደል ያሉ አንቱ የተባሉትን የጎጃምና የሸዋ የጦር ሰዎች በቅንጅት ጠላትን ለማጥቃት ለሚያደርጉት እንቅስቃሴ ለመወያየት መራቤቴ በተባለ አገር በተሰበሰቡበት ወቅት፣ የተፈሪ የቅርብ እረዳት የሆነው ሰረቀኃይል አጠገቡ አልነበረም። በውይይታቸው ወቅት አጀንዳቸው ጠላትን እንዴት ማጥቃት እንዳለባቸው ለመነጋገር ቢሆንም በንጉሱ ጉዳይ ጭቅጭቅ መፍጠራቸውና አለመግባባታቸው ጎልቶ የታየበት ነበር። በዚህ ጊዜ የሰበሰባቸው ቅጣው የተባለ አርበኛ ሰረቀኃይልን ጫካ ውስጥ ይመለከተዋል። ወዲያውኑም ለተሰብሣቢ ጓደኞቹ ቦታ እንዲለወጡ ያደረግና ከጥቃት ያመልጣሉ፤ በዚህ ሁኔታም ይለያያሉ።

ተፈሪ ሰረቀኃይል ከባንዶች ወገን እንደሆነና እንደከዳው ብሎም ሊያጠፋው እንደሆነ ከአጎቱ ልጅ ከሴማዊት ይሰማል። ሰረቀኃይል የሴማዊት ባል ሲሆን ጫካ የገባውም በሚስቱ ገፋፊነት እና ባልገዛም ባይነት ነው። ሠረቀኃይል ከተፈሪ ዋነኛ ተዋጊዎች መሀል አንዱ ነው። ሆኖም ግን ሴማዊት ሠረቀኃይል እንደከዳ መረጃውን ከጣሊያኑ ጀነራል እንዳገኘች በማያወላውል መልኩ ለተፈሪ አስረዳቸው። ተፈሪም ለስብሰባ መራቤቴ በሄደበት ወቅት እንዲከተለው ነግሮት ነበር። ነገር ግን ሰረቀኃይል እንዳልተከተለው ብሎም ጥቃት እንደተሰነዘረም አስታውሶ ስብሰባ እንደነበር ለጣሊያኖች የተናገረውና ሊያስጨርሳቸውም የነበረው ሠረቀኃይል መሆኑን ተረዳ። ተፈሪ በዚህም በጣም አዘነ ከዚያም መዝሙረ ዳዊት አወጥቶ ማንበብ ጀመረ። ሴማዊትም እርሷ እንድትገለው የሶስት ቀን እድሜ እንዲሰጣት ትለምነውና ይለያያሉ።

ሴማዊትም ተፈሪን እንዲከዳው አሳምነዋለሁ በሚል ሰብ በጀነራል ፍራንክ አማካይነት ከሠረቀኃይል ጋር የሚገናኝበትን ስፍራ ታመቻችና ሠረቀኃይልን ታገኝዋለች። እንዳገኘችውም መሣሪያ ጭንቅላቱ ላይ በማነጣጠር አንተ ባንዳ ወድሜን ከዳህው፣ ኢትዮጵያን ከዳህት እና ለጠላት አጎብደድክ፣ ፍቅሬንም ረገጥክ፣ ቃልኪዳንህንም በጭቃ ለውሰህ ቀበርከው በማለት እየተሳደበች እያለ ከርቀት ምክትል ጀነራል ሲልቪዬ ሠረቀኃይል ላይ መሣሪያ እንዳነጣጠረች ያስተውላል በዚህ ቅፅበት ሠረቀኃይልን ተኩሣ ትገለጻለች ወዲያው ምክትል ጀነራል ሴማዊት ላይ ይተኩሳል እርሷም ዞራ ትተኩሳለች። በዚህ ሁኔታ ተከትለዋት የነበሩት ጄኔራል፣ ምክትል ጀነራሉና ተከታዮቹ ላይ ተኩስ ይከፍታሉ በዚህም ሣቢያ በአካባቢው ጦርነት ይቀሰቅሳል። ሴማዊትም፣

የተከተሏትም ሰዎች፤ ምክትል ጄነራሉም ይሞታሉ። አካባቢው ላይ ተፈሪ መጥቶ ጦርነቱ ይፋፋማል።

በመጨረሻም አርበኞቹ ድል ያደረጉና የጣሊያን ሠራዊት ከአገሪቱ ጥርግርግ ብሎ ሲወጣ ጄነራል ፍራንኮም በምርኮ ወደ አገሩ ይገባል። ንጉሱም ከተሰደዱበት አገር ወደ አገራቸው ይመለሳሉ። ተፈሪም በጦርነቱ ወቅት ሞተ ተብሎ በመወራቱ የጣሊያን ወታደሮችም ሞተ ብለው አስበው ነበር። ሞተ ብለው ያስወሩት ግን አገሩ አቶ በሼ በመቁሰሉ ምክንያት በደንብ እንዲያገግም የጣሊያን ወታደሮች አስሰው እንዳያገኙት ያደረጉት ዘዴ ነበር። በቆሰለ በሰባተኛ ወሩ አገሪቱ ነፃ ወጣች ተባለ። እርሱም አገሪቱ ነፃ ወጣች ብሎ አገራትህ አስጠርተውህል ሲባል ከነበረበት ወደ አገሩ ቤት በፈረሱ እየጋለበ ሲሄድ ወታደሮች ከበው እጅ ስጥ ይሉታል እርሱ ግን ምን እጠፋሁና ይላል። በዚህም ምክንያት ጦርነት ውስጥ ይገባል ለአገሪቱ በተዋጋሁ ለነፃነቷ በቆሰልኩ እንዴት እጅ ስጥና ይቅርታ ጠይቅ እባላለሁ። በማለት በነገሮች በማዘን መልሶ ጦርነት ውስጥ ይገባል። ጥይት መጨረሱን ሲረዳ ፈረሱ ላይ እንዳለ ፊቱን ወደ ገደል አዙሮ የቀሩትን ሁለት ጥይቶች አንድ ለፈረሱ አንድ ለራሱ በመተኮስ ፈረሱንም እራሱንም ያጠፋል።

ባንዳ የነበሩት ኪዳኔና ጄሌዎቹ ጣሊያን ሲወጣ የውስጥ አርበኛ በመባል ራስ ተብለው ተሾሙ አቶ በሼ ለሹመት ቢጠሩም ወደ አዲስ አበባ ሣይሄዱ ቀሩ። ከጦርነቱ በፊት ጠፍቶ የነበረው የተፈሪ ወንድም አየለ ወደ አገሩ ሲመለስ የሆነውን ሁሉ ሰማ። በመጨረሻም አቶ በሼና አየለ የኢትዮጵያንና የተፈሪን ጠላቶች ለመግደል ይወጥናሉ። አቶ በሼ ራስ ኪዳኔን የተፈሪ ወንድም አየለ ደግሞ አራት ያህል ጄሌዎቹን የሹመት ልብሣቸውን አስወልቀው በመግደል የሹመት ልብሣቸውንም የአቶ በሼ ውሻዎች የተቀበሩበት ቦታ ላይ ያቃጥላሉ።

በመጨረሻም ጥቂት የተፈሪ ጓደኞች በወታደር ተከቦ እራሱን መግደሉን ሲሰሙ የሹመት ልብሣቸውን አውጥተው በማቃጠል ሹመታቸውን በራሳቸው ፈቃድ ሲጥሉ፤ ጥቂት ጓደኞቹ በተፈሪ ሁኔታ በማዘን እራሳቸውን ወደ ገደል በመወርወር ያጠፋሉ። ባንዳዎቹ በነፃይቱ ኢትዮጵያ ሊታመን በማይችል መልኩ የበላይነት ተገናኝቶልኋል በማለት ታሪኩ ይጠናቀቃል።

3.2 የዋና ገፀባህሪ አሳሳል

3.2.1 አካላዊ ገለፃ

ደራሲያን በልቦለዶቻቸው ውስጥ ገፀባህርያትን በልዩ ልዩ አሣሣል ሊስሉ ይችላሉ። በተለይ የልቦለዱ ዋና ዋና ገፀባህርያትን አጉልቶ ለማሳየት እንዳንድ ደራሲያን ከሚጠቀሙባቸው ዘዴዎች መካከል የገፀባህርያቱን አካላዊ ማንነት በደራሲው፤ በዋና

ገፀባህሪው፣ በተራኪው ወይም በንዑሣን ገፀባህሪያት አማካይነት እንዲገለጹ ያደርጋሉ። አካላዊ ገለፃ በዋናነት አፋዊ መልክ መዘርዘር፣ በስም ማስተዋወቅና አልባሳት በመግለፅ የሚካተቱበት ሲሆኑ ተደራሲው በቀላሉ የዋና ገፀባህሪውን አፋዊ ማንነት እንዲለይ ያደርገዋል /ዘሪሁን፣1992፣68/ በዚሁ መሠረት የየጠፍ ከዋክብት ውስጥ ሴማዊት፣ ጄነራል ፍራንክ፣ ምክትል ጄነራል ሲልቪዬ፣አቶ በሼ፣ተፈሪና ኪዳኔ አካላዊ መልክ ለመቃኘት እንሞክራለን።

3.2.1.1 የሴማዊት አካላዊ አሳሳል

ነጩ ጀግና ጄነራል ፍራንክ ከሴማዊት ፍቅር የጀመረው አገሩ የጣለችበትን ግዳጅ ለመወጣት ጁሩ የሚባል አገር በተገኘበት ወቅት ነው። ሴማዊትን ያያት አባቷን አቶ በሼን ለማማከር ወደ ቤታቸው በሚመለሰው ወቅት ነው። ጄነራሉ በፍቅሯ እንዲህ ሊወድቅ የቻለው ባላት አካላዊ መልክ ሲሆን አካላዊ ማንነቷንም ደራሲው እንዲህ ሲል ይገልፃል።«... ጠይሙና_መስህባዊ ፊቷ ከተስተካከለ እንዘርት አቋሟ ጋር ... ።/ የጠፍ ከዋክብት፣1/። በማለት ታሪኩ ይጀመራል። በዚህም ብቻ ሳይቆም በታሪኩ ሂደት አካላዊ መልኩ እንደሚከተለው ተገልጿል።

«... የተዋበ የሀበሻ ቀሚስ ለብሣ፣ ኩታ ደርባለች ፀጉሯም ውብ አድርጋ ተሰርታለች። አለባበሷን ሲያስተውል “በአውሮፓ እንኳን እንዲህ ዓይነት ውብ አለባበስ አላየሁም” ሲል ተደነቀ ። እንዲህ ተውባና አምራ ሲመለከታት...።/ የጠፍ ከዋክብት ፣157/

«... ከንፈሯ ስስ ነው። ቆዳዋ ስስ ነው። ፀጉሯ የሀር ነዶ ይመስላል አፍንጫዋ ስልክክ ያለ ነው። አይኗ አጥቢያ ኮከብ ነው። ስስ የፊቷ ቆዳ ጥቁር አይደለም፣ ቀይም አይደለም፣ ነጭም አይደለም፣ ልዩ ነው። ልዩ ቀለም ነው ።»/የጠፍ ከዋክብት ፣162/

የሴማዊት አካላዊ ገለፃ በጄነራል ፍራንክ ብቻ ተገልጾ አላቆመም። አባቷ አቶ በሼና ዘመዶቿ በግራ እጃቸው እንዳትጠቀም ሲገስጹት ይስተዋላል። ደራሲውም እንዲህ ይገልፃል«...አባቷ ደረት ላይ ሆና አባቷን እያሻሸች ትፍለቀለቃለች። ሆኖም ከተመከረች በኋላ እነኪ ፀጉራቸውን የምታሻሻቸው በግራ እጃቸው መሆኑን እያስተዋሉ ...»።/የጠፍ ከዋክብት፣186/ በመሆኑም ለሥራም ለጨዋታም ብቻ ማንኛውንም ነገር ለማከናወን ግራ እጃቸው እንደሚቀድም ለመረዳት ይቻላል። ደራሲውም ይህንን ሀሳብ እንዲህ ያጠናክረዋል።«...እሷም እንደ ተፈሪ ሁሉ ግራኝ ነች ግራኝነቷን የወረሰችው ከቤተሰቧ ይሆን ወይ ከተፈሪ አታቅም ስትናደድ እንደ ተፈሪ ሁሉ ግራ እጃቸውን

ታወናጭፋለች...»::/የጠፍ ከዋክብት 185/የሴማዊት አካላዊ ገለፃ በጄነራል ፍራንክና በአቶ በሼ እንዲሁም በዘመዶቿ ብቻ አያበቃም ይህንንም ደራሲው ተፅዕኖ የተባለ ንዑስ ገፀባህሪይ እንዲህ ሲገልፃት ያስነበበናል..... በለበሰችው ጥበብ ተውባና ወገኗን ይዛ ተፅዕኖ ሲያስተውላት እንዴት ሀያልና በራሷ አጥብቃ የምትተማመን ንግስት መስላ ታየችው. . :: /የጠፍ ከዋክብት፣ 188/ ከዚህ የምንረዳው ውበቷ መልኳ ብቻ ሳይሆን የአመለካከት አቋሟ ጭምር መሆንን ልብ ይላል::

ይህ አይነቱ የገፀባህሪይ አካላዊ ገለፃ ርቱዕ አቀራረብ ከሚባለው ዘዴ እንዱ ነው:: ይህም አንባቢ ገፀባህሪይውን ሰው ነው ብሎ እንዲቀበል ለማድረግ የሚያስችል መሆኑን በክለሣ ድርሣት ላይ ተጠቅሷል:: በዚህ ፅንሰ ሃሳብ መሠረት ስለ ሴማዊት የተሰጠው ገለፃ:: ሴማዊትን በስም ብቻ ሳይሆን በመልኳና በተክለ ሰውነቷ ልንለያት እንድንችልና ምስል እንድንፈጥርላት አድርጓል::

በመሆኑም በሴማዊት አካላዊ ገለፃ መሠረት አንባቢው በገሀዱ አለም ከሚያውቃቸው የገጠሪቷ ኢትዮጵያ ሴቶች መርጦ ሴማዊት ይች ትሆን ሊል ያስችለዋል:: ምክንያቱም የቀረበው ገለፃ በታሪኩ ውስጥ አንድ ቦታ ላይ ብቻ ሳይሆን በታሪኩ የተለያየ ቦታ በመጠቀም ምስል ከሣች አድርጎታልና::

3.2.1.2 የጄነራል ፍራንክና የምክትል ጄነራል ሲልቪዬ አካላዊ አሣሣል

ደራሲው የጄነራል ፍራንክንና የምክትል ጄነራል ሲልቪዬን ቁንጽል በሆነ አካላዊ ገለፃ አስቀምጧቸዋል:: እነዚህ ሁለት የማይወደዱ አዛዥና ታዛዥ የጦር መኮንኖች በተራኪው አንደበት በታሪክ ሂደት ውስጥ በተለያየ ቦታ ተገኝተው እናያለን:: ነገር ግን አካላዊ ገለፃቸው ውስን በሆነ መልኩ አንድ ቦታ ላይ ብቻ በጥምረት አስቀምጦታል ይህም እንዲህ ይነበባል::

«ፀጉራቸው በሽጋ ሁኔታ የተበጠረ፣ግሩም ወታደራዊ አለባበስ የለበሱ፣ እጅግ የሚማርክ አቋም ያላቸው ሁለት አውሮፓውያን ቆመው ይወያይሉ:: ፀጉራቸው ንፋስ ብትን ብትንትን ያደርገውና መልሶ ደግሞ ዘንፈልፈል ያደርገዋል ከሩቅ ለሚመለከታቸው የእግዜር መልዕክተኛ፣ የመላዕክት ዝርያ ይመስላሉ:: ውበታቸው፣ ግርማቸው፣ ቆራጥነታቸው እና አጠቃላይ ሁኔታቸው ያሉበት አካባቢን ውበት ፀዳል አብርቶታል...»/የጠፍ ከዋክብት ፣7/

ከዚህ እንደምንረዳው ደራሲው የተጠቀመው አካላዊ ገለፃ የሁለቱን አውሮፓውያን ወታደሮች መልክ፣አቋምና አለባበስ ለመግለፅ ሞክሯል:: ይህም

ሴማዊትን ከተገለፀችበት አካላዊ ገለፃ ዝቅያለ በመሆኑ የታሪኩን አንገኘት ቁጥብ እንዲሆን አድርጎታል። በተለይ ጄነራል ፍራንኮ ከምክትል ጄነራል ሲልቪዬ ተነጥሎ በገለፅ ኖሮ የተሻለ ይሆን ነበር ከዚህ ጋር ተያይዞ የሁለቱም አውሮፓዊ አካላዊ ገለፃ አንድ አይነት ተደርጎ መሣሉ የታሪኩን ፍሰት ያስተንጉለዋል። ምክንያቱም አንዱን ከአንዱ የምንለይበት መልክ ባለመኖሩ ነው። በአጠቃላይ ከላይ በአየነው አካላዊ ገለፃ መሠረት አንባቢው በገሀዱ አለም ከሚያውቃቸው አውሮፓውያን መርጦ ጄነራል ፍራንኮ ይሄ ነው ምክትል ጄነራል ሲልቪዬ ይሄ ነው ሊል አያስችለውም።

3.2.1.3 የአቶ በሼ አካላዊ አሳሳል

በዚህ ልቦለድ ውስጥ ሌላው ዋና ገፅ ባህሪ ደግሞ አቶ በሼ ናቸው። በሼ ከታሪኩ እንደምንረዳው የሴማዊት አባት የተፈሪ አጎት ናቸው። አቶ በሼ ኢትዮጵያ በጣሊያን በተወረረችበት ወቅት ለጣሊያኑ ጄነራል የቅርብ አማካሪ በመሆን ሲያገለግሉ እናያቸዋለን። ነገር ግን ከጣልያን ጄነራል የሰሙትን መረጃ ባልገዛም ባይነት ጫካ ላሉት አርበኞች መረጃ፣ የጦር መሣሪያና ስንቅ እያደራጁ ሲልኩ የሚታዩ እውነተኛና ብልሃተኛ፣ በአድሜያቸው መግፋት ምክንያት ጫካ ገብቶ አርበኛ መሆን ያልቻሉ ሆነው ከመሳላቸው በተጨማሪ ደራሲው አካላዊ አሳሳቸውን እንዲህ ተገልጾል “በሼ ፈገግ አሉና ረዥም ቁመታቸውን ቀጥ አርገው አቆሙት...።” /የጠፍ ከዋክብት፣23/ሲል የአካላዊ አሳሳቸውን አንዱን ክፍል ጠቅሶ ብቻ ሳይቆም ተጨማሪ መልክ ሲሰጣቸው ይታያል። ይኸውም“አቶ በሼ አድሜያቸው በስልሣዎቹ ውስጥ ያለ ቁመታቸው ረዥም ሰውነታቸው ይልዳላ፤. . . ።” /የጠፍ ከዋክብት፣24/

በታሪኩ ውስጥ አቶ በሼ ከአካላዊ ገለፃቸው ይበልጥ በህሊናዊ ገለፃቸው የማይረሱ ቢሆኑም አካላዊ ገለፃቸውም ከሎሎች ገፅባህሪያት ለይተን አቶ በሼን ለማወቅና ለተደራሲያን ቅርብ ለማድረግ ጠቃሚ ነው። ሆኖም ግን አካላዊ ገለፃቸው እንደ ጄነራሎቹ ሁሉ ቁጥብ በመሆኑ ምክንያት ይህን ይመስላሉ ሊያስብለን አይችልም ።

3.2.1.4 የተፈሪ አካላዊ አሳሳል

ተፈሪ ወጣት ቆራጥ፣ አስተዋይ፣ ተደርጎ የተሣለ ነው። ከአካላዊው ገለፃ ጎን ለጎን እንደ በሼ ሁሉ በህሊናው አሳሳቢ የማንረሳው ገፅባህሪያ ቢሆንም አካላዊ ገለፃው ከሌሎች ገፅ ባህሪያት ለይተን ለማወቅ ብሎም ለተደራሲያን ቅርብ ለማድረግ ጠቃሚ

ነው። ሆኖም ግን ገለጻው እርግጥ በታሪኩ ፍላጎት ውስጥ ጣልቃ እየገባ ቢጻፍም አካላዊው ገለጻ አንድ አይነት በመሆኑ ለታሪኩ የበለጠ ፋይዳ እንዳይኖረው አርጎታል። በታሪኩ ውስጥ በተለያየ ቦታ ደራሲው እንዲህ ሲል ገልጾታል።

“የተፈሪ አጎት በሼ የተፈሪን ደብዳቤ እንብበው ሲጨርሱ ስለተፈሪ ማሰብ ጀምሩ። ተፈሪ በፈረስ ተቀምጦ፣ ፀጉሩ ወደኋላ ለቆ፣ በግራ አለንጋውን እያውለበለበ መሣሪያውን እንዳነገተ በሜዳው ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ ሽፍትነት የገባ ጊዜ ያሣየው ትርኢት ታስባቸው።”/የጠፍ ከዋክብት፣ 38/39/

“በአየር ውስጥ እያዩት ከሚያሽቃብጠውና ከሚያናጥረው ቀይ ፈረስ ላይ የተቀመጠውን ያን ግርማ ሞገሳም፣ ፀጉራም፣ አስፈሪ ጀግና በአንክሮ በህሊናቸው እያስተዋሉ ፈገግ አሉ” / የጠፍ ከዋክብት 39/

ከዚህ እንደምንረዳው አጎቱ በሼ በምልሰት ሆነው የተመለከቱት አካላዊ መልኩ እንድናይ አርጎ ብቻ አይቆምም። ከዚህም ባሻገር አርበኛ የትግል ጓዶቹ ስለ ተፈሪ እንዲህ ሲሉ ይደመጣሉ። “በተለይ የተፈሪ ግራ እጅ ተወናጭፎ፣ ዘመን ፀጉር በንፋስ ብትንትን ብሎ ወደፊት ሲወረወር ወደኋላና ወደፊት ተሽከርክሮ ሲፎክር ወደ ግራ ወደቀኝ ዞሮ ሲፎክር . . .።”/የጠፍ ከዋክብት ፣ 116 /በአንድ ወቅት አርበኞች ጠላትን ለማስወጣት የጥምረት እንቅስቃሴ ለማድረግ ተሰብስበው በመወያየት ላይ ሣሉ ደራሲው ወጣቱን ጀግና እንዲህ ሲል ይገልፀዋል።

« ይሄ የሃያ ስምንት አመት ጎረምሣ አስተያየት ይሰጣል ተብሎ ሲጠበቅ ፀጥ ብሎ መቀመጡ የገረማቸው ሁሉ አይናቸውን ወደ ተፈሪ ወረወሩት። እዚያ ከተሰበሰቡት በእድሜ ትንሹ ተፈሪ ነው ሲሸፍት ሃያ አምስት አመቱ ነበር። አሁን ግን ሃያ ስምንት አመቱ። ግርማ ሞገሱ ግን ማንንም ማስበርገግ እና የማስደመም ኃይል አለው እንጂ የሃያ ስምንት አመት ሰው መሆኑን አይመሰክርም።» /የጠፍ ከዋክብት፣ 108/

በታሪኩ ውስጥ ተፈሪ አካላዊ ገለጻ ከላይ በተዘረዘረው መልኩ ቢቀርብም በህልናዊው አሣሣል የማንረሣው ገፀባህርይም ነው በአካላዊው ገለጻም ከሌሎች ገፀባህርያት ለይተን ለማወቅና ይህን ይመስላል ብሎ ለመናገር ቢያስችለንም ገለጻው አንድ አይነት እና ድግግሞሽ በመብዛቱ አስልቺ አድርጓታል። ይህም ሲባል ስለመልኩ በመቀጠል ስለአለባበሱ ብሎም ስለአቋቋሙና ስለፈረሱ በታሪኩ ሂደት ጣልቃ እየገባ ቢጠቀሱ ኖሮ ታሪኩ ይበልጥ አንጊና አስደሣች ይሆን ነበር።

3.2.1.5 የኪዳኔ አካላዊ አሳሳል

በዚህ ልብወለድ ውስጥ ሌላው ገፀባህርይ አቶ ኪዳኔ ነው። ኪዳኔ ከታሪኩ እንደምንረዳው ለጣሊያን በባንዳነት የሚሠራና አቶ በሼን እንዲሁም ዘመዶቻቸውን ለማጥቃት በበቀልም እራሱን ለማስደሰት ብሎም ከጣሊያን መንግስት ሹመት ለማግኘት ጠንቋይ እቤቱ እስከማስቀመጥና እስከማስጠንቀል የደረሰ ሰው ነው። በመሆኑም ደራሲው ኪዳኔን የገለፀው ሲያስጠነቁል የለበሰውን ልብስ እያሳየንና በጉልበቱ ተንበርክኮ መሬት ሲስም ነው። ልብሱን ሲያሳየን እንዲህ ተፅፏል “አቶ ኪዳኔ ጥቁር ጥለት ያለውን ጋቢውን አጣፍቷል...” /የጠፍ ክዋክብት፣ 43/ ካለ በኋላ ስለመንበርክኩ ደግሞ ደራሲው እንዲህ ፅፎታል። “...ትኩር ብሎ የተደፋውን ኪዳኔን አየው! ከዚያም “ምነው በደንብ በግንባርህ መሬቱን አልሳምከውም? ምነው በደንብ በጉልበትህ አልተንበረከክህም...”? /የጠፍ ክዋክብት፣ 49/ የሚል ካልሆነ በስተቀር በተክለ ሰውነት አናውቀውም ይህ ቁጥብ ገለፃ ደግሞ ኪዳኔ በአካል ይህንን ይመስላል የሚያስብል የአቋም ገለፃ የለውም። ይህ አካላዊ መልክ አለመገለፁ በምናብ የተወለደው ኪዳኔን ደግሞ ምናባዊ ስለሚያደርገው በዚህ በኩል የተደራሲውንና የገፀባህሪውን ቀረቤታ የላላ ያደርገዋል።

3.2.2 ህሊናዊ አሣሣል

ገፀባህሪያት በልቦለድ ውስጥ ከሚገለፁባቸው ዘዴዎች መካከል አንዱ ህሊናዊ አሣሣል ነው። እያንዳንዱ ሰው አካላዊ መለያ እንዳለው ሁሉ በህሊናውም አንዱ ከአንዱ ይለያል። አንዱ ቆራጥ፣ ጨካኝ. . . ሲሆን ሌላው ፈሪ፣ ርህሩህ ሲሆን ይችላል። አንዱ አፍቃሪ ሲሆን ሌላው ፍቅር የማይገባው ሲሆን ይችላል። እነዚህን ሰብዕናዎች ደግሞ እንደአላባበስ ወይም እንደ ተክለ ሰውነት በአይን አይተን የምንለያቸው ሳይሆኑ አንዱ ካንዱ በሚያደርገው ተራክቦ የሚያንፀባርቁ ናቸው። በነዚህ ግንኙነቶች ውስጥ የተለያዩ ገፅታዎች የተላበሱ የህይወት መስመሮች ይኖራሉ። የሰዎችን አምሣል ይዘው የተቀረፁት ገፀባህሪያትም የእነዚህ ገፅታዎች ባለቤት ናቸው። የገፀባህሪያቱን የትምህርት ደረጃ፣ የኢኮኖሚ ደረጃ፣ የሙያ፣ የእምነት፣ የስነ-ምግባር፣ የአስተሳሰብ ወዘተ የምናገኛቸው በዚሁ የገፀባህሪ አሣሣል ዘዴ ነው /ፋንታሁን 1990፣ 105 /። ይህን ዘዴ መሠረት አድርገን በየጠፍ ክዋክብት ውስጥ ያሉትን ዋና ዋና ገፀባህሪያት ውስጣዊ ማንነት እንፈትሻለን።

3.2.2.1 የሴማዊት ህሊናዊ አሣሣል

ሴማዊት በልቦለድ ውስጥ ታሪኩ ወደፊት እንዲጓዝ ዋና ተጠቃሽ ከሆኑት ገፀባህራያት መካከል አንዱ በመሆኗ ህሊናዊ አሣሣሏን እንደሚከተለው እንመረምራለን። ሴማዊት እንደ አባቷ በሼ ሁሉ ለአገርና ለወገና ክብር በዱር በገደል ላሉ አርበኞች ከአባቷ ጋር በመሆን የድርሻዋን የምትወጣ ወጣት፣ ቆንጆ፣ ብልህ፣ ቆራጥ፣ ጀግና ሴት ሆና የተሣለች ገፀባህሪይ ናት ከታሪኩ እንደምንረዳው በተለይ የአባቷን ዱካ በመከተል ከሌሎች ልጆቻቸው በተለየ መልኩ የቅርብ ታዛዦቸው መሆኗን ከታሪኩ እንረዳለን። በአንድ ወቅት ጄነራል ፍራንክ እቤታቸው ቁጭ ብሎ ሣለ ከአርበኞች መልዕክት ይዞ የመጣ ደበሎ የለበሰ ለማኝ የሚመስል ሰው በራፋቸው ላይ ቆሞ ሲለምን ሚስጢሩን የተረዱት አባቷ “አቶ በሼ ቀስ ብለው ለሽንት እንደሚወጣ መስለው ሴማዊትን ካገኙ በኋላ ደበሎ የለበሰውን ሰው ከየት እንደመጣ ማን እንደላከው ማንን ማገኘት እንደሚፈልግ ጠይቃ እንድትረዳ አዘዟት /የጠፍ ከዋክብት፣6/ ደራሲው የአባቷን ትዕዛዝ በቅልጥፍና መፈፀሟን እንዲህ ሲል ይገልጻል።

«ቀልጣፋዋ የበሼ ቆንጆ የታዘዘችውን ፈፀመችና ጠራቻቸው የመጣበትንም አላማ አስረዳቻቸው /የጠፍ ከዋክብት፣6/

ከዚህ እንደምንረዳው ሴማዊት የአባቷ ቀኝ እጅ ትዕዛዛቸውን ያለማወላወል የምትፈጽም መሆኗን ነው። ሌላው የሴማዊት ህሊናዊ አቀራረጽ ከባንዶች ጋር በመወገን አባቷንና ቤተሰቧን ሊያጠቃ ያላለለ ጥረት የሚያደርገውን ኪዳኔ የተባለ ባንዳ ገፀባህሪይ እንዴት አርጋ እንደምትመልሰውና ብሎም በራሣቸው በጣሊያኖቹ ትዝብት ውስጥ እንዲገባና እንዲሸማቀቅ የምታደርግበት መንገድና ብልሃቱን ደራሲው እንደሚከተለው ያስነብበናል

- « ስሜ አንቺ እሱ ጋር ምን ታደረጋለሽ» ጠየቀ የወታደሮቹ አዛዥ
- « ምን እያደረጉህ ይመስልሃል
- « ነይ ወጭ» አላት
- « ምነው እኔንም ትፈራኛለህ እንዴ? ቦንብ የምወረውርብህ መስሎ ከሆነ ቦንብ የለኝም። በጣም የምታሣዝኑ ናችሁ።» አለች
- « ለምን እናሣዝንሻለን» ሲል ጠየቃት
- « አባቴን ካለመናችሁ ማንን ታምናላችሁ?» አለችው እስክትላም
- «የኔ አባት ለእናንተ ያለው ፍቅር ልዩ ነው እኔ እስከሚገባኝ ድረስ የኔ አባት የሮማን መንግስት ከቤተሰቦቹ በላይ ነው የሚወደው።።። እናንተ ግን ለዚህ ውለታው እንደወርበላ ግቢውን በጠመንጃ ወርራችሁ እና የሚወዳቸውን ውሾችን በጥይት ደብዳባችሁ ገደላችሁ

የሚገርመው ግን ይህን ሁሉ የሀሰት ታሪክ የነገራችሁ ሰው ለምን እንዲህ እንደሚያደርግ አለማወቃችሁ ነው...ብላ ሳትጨርስ አንደኛው አቋረጣት።የሐበሻ ሰው ነው። “ለምንድን ነው” ሲል አንባረቀባት።

“ይሄ ኪዳኔ የሚባል ሰውዬ አባቴን ይጠለዋል። የሚጠላውም እኔን አልድር ስላለው ነው። ኪዳኔ እኔን ላግባ ብሎ ሲጠይቅ እኔ ቀድሜ ታጭቼ ስለነበር አባቴ አይሆንም ብሎ ምክንያቱንም ነገር ጥያቄው ሊሣካለት እንደማይችል አስረዳው /የጠፍ ከዋክብት፣33፣34/

“ይሄ ሰው ግን እኔን ጠለፈኝ። ያን ጊዜ ደግሞ ወንድሞቼን ተናደዱና እሱን ደበደቡት።” ኪዳኔን አየት ስታደርገው “ውሽቷን ነው” ለማለት አቆብቆበ እድል ግን አልሰጠችም።እሷ ንግግሯን ቀጠለች።

“ወታደሮቹ ደግሞ ሌላም የምትነግራቸው ነገር እንዳለ ሁሉ እየጠበቁት ነው። በተለይ ወታደሮቹን የሚመራው ነጩ ወታደር ተመስጦባታል።”

“ኪዳኔም የዋሽችበትን እንኳን ለማስተባበል መሞከሩን ትቶ ሌላ ምን ልትል ይሆን ሲል ተመስጧል።. . .”

“ከዚያም ወደ ኪዳኔ ላይ አፈጠጠች። እባክህ! እባክህ! ኪዳኔ ወንድ ከሆንክ እኔን እሣምነህ ልታገባኝ ትችላለህ ባሌን አሁን ፈትቼዋለሁ። ንፁህ አባቴን ማጥቃትህን ተው አለችው።” /የጠፍ ከዋክብት፣34/

ኪዳኔ ሣያስበው አንድ ቃል አመለጠው። “አዝናለሁ” ሲል

ፈጣኗ ሴማዊት ጨዋታውን ተጫወተችው።በፍጥነትና በቅልጥፍና በልስላሴ /የጠፍ ከዋክብት፣35/

“ምንም አይደል የእስካሁኑ በደልህን እርሳው ከአሁን በኋላ ግን በውሸት በደል ባባቴ ላይ አትስራ። ያኔ ወንድምቼ የደበደቡህንም ቢሆን እርሣው። ካሁን በኋላ እኔና አንተ ጥሩ ወዳጅ እንሆናለን።” አለችው

“ወታደሮቹ ዞር ብለው አፈጠጡበት። መልስ አስኪሰጣቸው እንኳን አልጠበቁትም ጥለውት ውልቅ ውልቅ እያሉ ወጡ ። በተለይ አዛዥ እብድ ነው የሆነው። . . . የወታደሮቹ አዛዥ እየተጠዳፈ እየወጣ “ይቅርታ አቶ በሼ!” አለ።

አቶ ኪዳኔም አንገቱን አቀርቅሮ ወጣ። “አዝናለሁ” ብሎ የተናገራት ቃል እንዴት ይሄን ሁሉ ውድቀት ልታመጣበት እንደቻለች እያሰበ . . . ።”

ይህች ለስላሳ እባብ ግን በፍጥነት እና በቅልጥፍና ጉድ ሰራችው
“የበሼ ልጅ መሆኗን መርሳት የለብኝም ነበር።” አለ በምሬት ኪዳኔ
።/የጠፍ ክዋክብት፣ 36/

ይህ ሲታይ ሴማዊት ነገሮችን ከነገሮች አቀናጅታ አባቷን እንዲሁም አርበኞችን
ከጥቃት ስትከላከል እናያለን። ከዚህም ሌላ ጀግንነቷ እንደ አካላዊ መልካ ነው። ይህ
ሲባል በሴትነቷ ጫካ ገብታ መዋጋት እንደማትችል የአገቷ ልጅ ተፈሪ ቢነግራትም
የጀግንነት ሥራዋን ከመስራት ግን ወደጎሳ አለማለቷን ልብ ማለት ይቻላል። በተለይ
በመጀመሪያዎቹ የወረራ ወቅት“..... ባሏን ሰረቀጋይል ወኔውን ቀስቅሳ ወደ ተፈሪ ጦር
ቀላቀለችው። ቧሏን ብቻ ሳይሆን ሌሎች ወንዶችንም እየቀሰቀሰች የተፈሪ ተከታይ
አድርጋዋለች።” /የጠፍ ክዋክብት፣35/ ይህ እንደሚያስረዳው እራሷ መሸፈት ባለመቻሏ
የምትወደውን ባሏን ከራሷ ፍቅር የአገር ፍቅር አስበልጣ አሸፍታለች። “ሴማዊት እራሷ
ወንድ ሆና ባለመወለዷ ትቆጫለች፤ ጀግና ደግሞ ትወዳለች። ተፈሪ ደግሞ ለእርሷ
ጀግና ብቻ ሳይሆን ወንድሟ፣ ሚስጠረኛ ወዳጇ የባህሪው ፎቶ ኮፒ ለመሆን
የምትጥርለትና ተንከባካቢዋም ነው። የተፈሪን ሽፍትነት ስትሰማ አብሬ አሸፍታለሁ
አለች። ተፈሪ ተቆጣት። ሆኖም በልቧ ከሸፈተች ዘመን የላትም። ከተፈሪ ጋር።”/የጠፍ
ክዋክብት፣35/ ታሪኩ እንደሚያስረዳው ምን ያህል ቆራጥና አስተባባሪ መሆኗን ነው።
እንደውም ባንድ ወቅት ተፈሪ ያለበት ድርስ መሄዷን ታሪኩ ይነግረናል።

“ለምን መጣሽ ?” ድጋሚ ጠየቃት

“... ይህን ልናደርስልህ ነው የመጣኑ።” ስትል መለሰችለት። ተፈሪ
ግን “ይሄን እማ ለማድረስ እናንተ መልፋት የለባችሁም።” ሲል
በቅሬታ መለስላት መልሷ እንዳላረካው የተረዳችው ሴማዊት /የጠፍ
ክዋክብት፣84/

ከአንተ ጋር መሆን ፈልገን ነው የመጣኑ እሱንም ተነጋግረናል።
... /የጠፍ ክዋክብት፣85/

“... ሆኖም ተፈሪ ሁለቱም መሄድ እንደላባቸው የግድ ስላላቸው
ሁለቱም ለመሄድ ተሠናዱ።” /የጠፍ ክዋክብት፣107/

ከዚህ በተጨማሪ በውበቷ የተማረከው ጄነራል ፍራንኮ እቤታቸው በመጣበት ወቅት
በጣሊያኖችና ባንዳዎች ስለተቋቋመው አርበኞች ግንባር አባሎች ስልታዊ በሆነ መልኩ
ስታናገዘው ከታሪኩ እንረዳለን።

ከዚህ በተጨማሪ ምንም እንኳን ጫካ ገብታ ባትዋጋም የሰላ አእምሮዋን በመጠቀም ጫካ ካሉት አርበኞች እኩል ለአገሯ ነፃ መውጣት የምታደርገውን ጥረት ታሪኩ እንዲህ ሲል ይገልጻል።

«እንደማንኛውም ብልህ አርበኛ በኢትዮጵያ ላይ እየደረሰ ያለውን ሰቆቃ እርሱ ከሚጠብቀው በላይ ጠንቅቃ ታውቅ ነበር። እንደ ባላባት ልጅነቷ የቁስ ትምህርት ተምራና ዳዊት ደግማ ነው ባል ያገባችው። እንደ አርበኝነቷ እና እንደ አርበኛ ልጅነቷ ደግሞ በየጊዜው በየቀኑ ስለሀገሯ ብዙ ነገር ትሰማለች ብዙሪያዋ ምን እንደሚካሄድ ታወቃለች።/የጠፍ ከዋክብት/

ከዚህ ጥቅስ እንደምንረዳ እሷም አርበኛ መሆኗን ያስገነዝበናል በመረጃ በኩልም በውበቷ የተማረከው ጄነራል ፍራንኮን የጣሊያን ተቆርቋሪ በመምሰል ሚስጢራዊ መረጃዎችን ታስወጣዋለች። በተለይ በጣሊያኖችና በባንዳዎች የተቋቋመውን የአርበኞች ግንባር ሥራና አባላቶች ላይ ትኩረት በማድረግ። በዚህ ትኩረቷም የሚያስደነግጥና ልታምነው የከበዳት ነገር ግን የተደረገ ሚስጢር ከጄነራሉ ትሰማለች ይኸውም ባሏ ሰረቀኃይል የአርበኞች ግንባር አባል መሆኑንና በዚህም ምክንያት ምን ያህል ሞራሏ እንደተነካ ታሪኩ እንዲህ ያስነበበናል“.. እንደዚህ ልፍስፍስ ባል ከሚኖረኝ ሺህ አመት ያለባል ልቀመጥ አለች ሴማዊት። የሚያፈቅሩትን መጥላት የሚጠሉትን ከመጥላት ጠንካራ ነው። ጥላቻ ህሊናን እንኳ የማሳት ሀይል አለው። በሰረቀኃይል ላይ የተሰማት ጥላቻ ሀያል ከመሆኑ የተነሣ አሁኑኑ ጠፍቶ ልታየው ፈለገች። /የጠፍ ከዋክብት፣187/ ይህንንም ምኞቷን ለማሳካት ጄነራሉን በመጠቀም የሚገናኙበት መንገድ ታመቻችና እርምጃ ለመውሰድ ትዘጋጃለች ይህ ቁርጠኛ አቋሚን ታሪኩ እንዲህ ያስነበበናል።ሴማዊት እሰረቀኃይል ላይ እንዳፈጠጠች “አንተ ውሻ! ልክስክስ! ስትል” ካጠለቀችው የወንድ ኮት ኪስ ውስጥ ሽጉጥ አውጥታ አነጣጠረችበት “ንቅንቅ ትልና!” በማለት አስጠነቀቀችው። /የጠፍ ከዋክብት፣196/

እንደማትምረው ሲያስብ ፍርሃት ዋጠው። ያነገተውን መሣሪያ በፍጥነት አውልቆ ሊጠቀምበት ፈለገ። ግን እንደዚያ አይነት ሙከራ ቢያደርግ እንደምትቀድመው ያውቃል« አንተ ባንዳ ወንድሜን ከዳኸው፣ ኢትዮጵያን ከዳሃትና ለጠላት አጎበደድህ። ፍቅሬንም ረግጠህ። ቃል ኪዳንህን በጭቃ ለወስህ ቀበርከው /የጠፍ ከዋክብት፣196/

ከሩቅ ሰው መምጣቱን የተረዳችው ተኮላ አማራጭ በፍጥነት ወሰደች በሰረቀኃይል ላይ በግንባሩ ለቀቀችበት ደገመችው ለሶስተኛ ጊዜ ተኮሰች።/የጠፍ ከዋክብት፣196/

በዚህ ብቻም አላበቃም ሠረቀኃይልን ሊያስጥለው የመጣውን ምክትል ጄነራል ሲልቪያ ለተኮሰባት ጥይት አፀፋውን ስትተኩስ ይስተዋላል። ይህም ምን ያህል ቆራጥና ጀግና ለአላማዋ ፅናት፣ ለኢትዮጵያ ነፃነት በብልሃትና በቆራጥነት ማድረግ የፈለገችውን የምታደርግ ጀግና ገፀባህሪይ ተደርጋ የተሣለች ናት። ለዚህም አብነት ይሆነን ዘንድ ከሠረቀ ኃይል ሌላ ምክትል ጄነራል ላይ የወሰደችው የተኩስ አፀፋ ታሪኩ እንዲህ ያስነበበናል። ምክትል ጄነራል በተወሰነ ርቀት ተዘርሯል። ሴማዊት የተኮሰችው ጥይት ደረቱን መታው /የጠፍ ከዋክብት፣201/ ታሪኩ እንደሚያስረዳው በተኩስ ልውውጡ ወቅት ሴማዊትም መመታቷና መሞቷን ነው ይህም ዋቢ የሚያደርገው ለአላማዋ እስከ ሞት መስዋእትነት የከፈለች ጀግና ሴት መሆኗን ነው።

3.2.2.2 የጄነራል ፍራንክ ህሊናዊ አሳሳል

የጄነራል ፍራንክ ህሊናዊ አሣሳል በበቀለኝነት፣ በንቀት፣ በሴሰኝነትና በሞኝነት የተሞላ ነው። ጄነራል ፍራንክ አገሩ የጣለችበትን ግዳጅ ለመወጣት በአውሮፓዊ ኩራትና ከኛ በላይ ሰው ላሳር በሚል ትምክህት አባቶቹ ያጡትን ክብር እርሱ ለመመለስ ብሎም ሊበቀልላቸው ቃል ገብቶ አገሩንና ወገኑን ክብር ለማግኘት ቆርጦ የመጣ ጄነራል ነው። ደራሲውም እንዲህ ያብራራዋል “አየህ እነዚህ ህዝቦች በቅኝ ግዛትነት ብቻ አይደለም ልንገዛቸው የሚገባው። ልንበቀላቸውም ይገባል። ምክንያቱም አዋርደውናል በአለም ፊት አስቀውብናል /የጠፍ ከዋክብት፣9/ ሲል ጄነራል ለምክትሉ ሲያስረዳ ይነበባል። ለዚህም አባባሉ ደራሲው በተለያየ የታሪኩ ቦታ ላይ ጄነራሉን ይገልፀዋል። በታሪኩ ሂደት የጄነራል ፍራንክን በቀለኝነት የሚያሳዩ ጉዳዮች ተገልፀው እናገኛለን። ለተልዕኮው መሣካት ሲል አማራና፣ ኦሮምን በማጋጨት ትርፍ ለማግኘት የወጣው ጄነራል ስለበቀል ያለውን ጥመኝነት እንዲህ ሲል ይደመጣል

ፍራንክ “ ምን ነካህ? ሲሲሊያዊ ደምህን ምን በረዘብህ”

«... እኔ እንኳ ሲሲሊያዊ ደም የለኝም ግን እንደማንኛውም ኩሩ አውሮፓዊያን ጀግና ጠላቴን አስከመጨረሻ ከመበቀል ወደኋላ አልልም። ጠላትነትን በጣም አከብራለሁ በተለይ ያዋረደኝን ጠላት ሳልበቀል በፍጹም አላርፍም...፣።»/የጠፍ ከዋክብት፣9/

“በብረት ምጣድ እየተጠበሰች እንኳን እንደ ሀያል ልጃ አልረታ ብላ ያስቸገረችውን ሴት ጄነራል ፍራንክ ሞት ብቻ እንደሚረታት ሲረዳ ዞር ብሎ አቶ ኪዳኔንን እያየ “ኪዳኔ ልጃን መግደል ባትችልም እሷን እንኳን ግደላት።” ሲል አዛዘው /የጠፍ ከዋክብት፣ 218/

ከጥቅሱ እንደምንረዳው ሰብአዊ ስሜት ያልፈጠረበት ግብዝ፣ የሰው ስቃይ የሚያስደስተው፣ በቀለኛ እንደሆነ ከራሱ ከጄነራል ፍራንክ እንደበት ይደመጣል። ከዚህ ጋር ተያይዞ ለሀበሻ ያለውን ንቀት ሲገልፅ “ኤዳያ! አንተ ደግሞ ሁል ጊዜ ጥቁር ህዝብ እንደ ነጭ የሚያስብ ይመስልሃል። ይህን ጥበብ እስኪ ከየት ሊካኑት ይችላሉ?” አለና አፈጠጠበት...። /የጠፍ ከዋክብት፣18/ ጄነራል ፍራንክ ከምክትሉ ጋር በሚያደርገው እስጣ ገባ ስለኢትዮጵያዊያን አርበኞች ያለው ንቀቱ ጎልቶ ሲወጣ ያሳየናል።ከዚህ ጋር ተያይዞ ንቀቱንና የአገሩን የበላይነት የተፈሪን እናት በማስቃየት እንዲህ ሲል ይደመጣል

ጄነራል ፍራንክ በጋለ ብረትምጣድ ላይ እየተጠበሰች ያለችውን የተፈሪን እናት በንቀት ቁልቁል እያየ “አንቺ ቆሻሻ ዛሬስ አመንሽ? የሮማን ሀያልነት ተረዳሽ? ከሀያሉ የሮማ መንግስት የሚያመልጥ እንደሌለ አወቅሽ” ሲል በንቀት ጠየቃት /የጠፍ ከዋክብት፣216/

ጄነራል ፍራንክ ከበቀለኝነቱና ከንቀቱ ባሻገር ሴስኝነቱም ይስተዋልበታል በዚህ የሴስኝነት ባህሪይው በመጠቀም በፍቅር የከነፈላት ሴማዊትና ከነተፈሪ ጋር ደም ተቃብተዋል ብሎ የሚያስባትን አልባስወርቅ ባለው የፍቅር ግንኙነት እንደፈለጉ ሲያሸከረክሩትና የተዛባ መረጃ በመስጠት ለጥቃት ሲያመቻቹት ይታያል። ይህ ባህሪይው የተወለደው ለኢትዮጵያ አርበኞች ካለው ንቀትና ሴስኝነት ሲሆን ይህንንም በመረዳት በፍቅር የቀረባቸው ሴቶች ሲጠቀሙበትና የድል ሚዛን ወደ አርበኞቹ እንዲሆን ሲያደርጉ ይታያል። ጄነራሉ ሴስኝነቱን ደራሲው እንዲህ ያረጋግጥልናል። “ጄነራሉ ሴት በመውደዱ በኩል ተብሎ ያለቀለት ነገር ነው ሴት ይወዳል። ቀሚስ የለበሰ ካየ ጭናቸውን የሚያስበው ገልቦ እንጂ ከዚያ ውጪ የሴትነት ባህሪያቸው አይታየውም።/የጠፍከዋክብት፣18/ይልናሌላ ትንታኔ ይሰጣል ይኸውም«የጄነራል ፍራንክ ፍልስፍና እንደሚተነትነውና እንደሚያስተነትነው የሴት ልጅ ባህሪዋም፣ ልቧም፣ ጭንቅላቷም፣ ጥቅል እሷነቷም የሚገኘው ጭኗ ሲገለብ ነው።» /የጠፍ ከዋክብት፣19/

ስለዚህም በቀላሉ የሚጠመድ ከወታደራዊ ሥነ-ሥርዓት ውጪ የሆነ ባህሪይ ጎልቶ የሚታይበትና ምንም ፍቅር የማያውቅ ከአገኘው ጋር ሁሉ የአሰኘውን የሚያደርግ እንደሆነ ከታሪኩ ለመረዳት ይቻላል።

«እገኗ ሄጄ ልቀመጥ» ብሎ ካሰበ በኋላ አንድ ቀን በፍልጥ ያነደደችው ታሰበውና ተወው ፈራት። ለነገሩ ሴት የሚፈራ አልነበረም በርግጥ ያፈቀረበትን ጊዜ ማስታወስ አይችልም ግን በመቶዎች የሚቆጠሩ ሴቶች ተገናኝቷቸዋል ሁሉም ተራ እንደሆኑ ያስብ ነበር።አጠገቡ የሚያገኛቸው ሴቶች ሁሉ ሲጠይቃቸው ብዙ አስቸግረውት አያቁምና።

ከነጭ አስከ ጥቁር /የጠፍ ከዋክብት፣ 158/

ከላይ የተጠቀሰው ጥቅስ ሴቶችን በመጠቀም እርሱን አፍቃሪ መስለው የተዛባ መረጃ በመስጠት አገሩ የጣላችበትን ግዳጅ እንዳይወጣ ብሎም ጀግንነቱ እንዳይገባ እኩይ ባህሪዎቹ እንቅፋት ሲሆኑበት ይታያል።

3.2.2.3 የምክትል ጄኔራል ሲልቪዬ ህሊናዊ አሣሣል

ምንም እንኳ ምክትል ጄኔራል ሲልቪዬ አገሩ የጣላችበትን ግዳጅ ለመወጣት በቆራጥነትና በጀግንነት ለማገልገል ቢመጣም አስተዋይ፣ ተጠራጣሪ፣ ለጠላቶቹ ዝቅ ያለ ግምት የማይሰጥ ከአገሩ የመጣበትን ዓላማ ጠንቅቆ የሚያውቅ ተደርጎ የተሣለ ገፅ ባህሪ ይኖረው። በተለይ ስለኢትዮጵያዊና ስለ እምነታቸው ስለህዝባቸው አወቃቀር ከዋናው ጄኔራል የተሻለ ዕውቀትና ግምት ያለው የጦር ሰው ነው። ስለዚህ ከነዚህ ዋና ዋና ህሊናዊ አሣሣል መሀል ስለ ኢትዮጵያዊያን ጀግኖች ጠንካራነት እንዲህ ሲል ተደምጧል«የሀበሻ ጀግኖች እንደ መናፈስት ናቸው»ሲል ተገረመ /የጠፍ ከዋክብት፣11/ ከዚህ በተጨማሪ በሚደረጉት ጦርነቶች ሁሉ በሚደርስባቸው ጥቃት መቋቋም እንደማይችሉና ከወታደራዊ ጥናቶች በመነሣት አለቃውን እንዲህ ሲል ይደመጣል።

ሲልቪዬ፡ በድፍረት ጄኔራል! ወታደራዊ ጥናቶቻችን ምን ድምዳሜ ላይ

እንደደረሰ ባትረሳ መልካም ነው»

«ምን ድምዳሜ ላይ ደረሱ የጉድን እያስተዋለ ጠየቀው።

ሲልቪዬ፡ ወታደራዊ ጥናቶቻችን የደረሱበት ድምዳሜማ በአፍሪካ ምድር

የሂትለር ጀርመንን ሠራዊት ሊቋቋም የሚችል ሠራዊት ሊመለመል

የሚችለው ከሐበሾች መሃል ብቻ ነው የሚል ነው ሲል

አስረዳው።/የጠፍ ከዋክብት፣82/

ከዚህ እንደምንርዳው አገሩ ጣሊያንና ዋና አዛዥ ጄኔራል ፍራንኮ ለኢትዮጵያ በድጋሚ ዝቅ ያለ ግምት መስጠታቸውንና የኢትዮጵያውያንን ጀግንነት መርሣታቸውን ነው። ከዚህ ጋር ተያይዞ ስለ ህዝቡ ኃይማኖትኛነት ጠንካራነትና አወቃቀር በሚገባ

የተረዳና መነጣጠል የማይችሉ ወጥ የሆነ አቋም ያላቸው መሆናቸውንም በሚገባ የተረዳ ገበየሁሪይ ነው። ይህም እንዲህ ሲል ይደመጣል። «እኛም አጠቃናቸው ጥቃታችንን ደግሞ በባህላቸው፣ በታሪካቸውና በእምነታቸው ላይ ቀጠልን። እነዚህ ህዝቦች ደግሞ ጥንታዊ ታሪክ ያላቸው እና የደረጃ ባህል ሐይማኖት ያላቸው ህዝቦች ናቸው። ይህን ስትካካባቸው ደግሞ ሞትን አይደለም ሲኦልን አይፈሩም።»/የጠፍ ከዋክብት፣103/ ይሄ እንደሚያስረዳን ምን ያህል ስለኢትዮጵያዊያኖች የጠለቀ አመለካከት እንዳለው እንገነዘባለን። ለዚህም ተጨማሪ ማስረጃ እንዲህ ሲል ይደመጣል። «ሮማ ጥንት ታላቅ በነበረችበት ስዓት በአለም ላይ ሌላዋ ታላቅ አገር አቢሲኒያ እንደነበረች ለምን ትዘነጋለህ?»/የጠፍ ከዋክብት፣104/ በመሆኑም ይህ ምክትል ጄነራል በሐይማኖትና በብሔር በመከፋፈል፣ ባህልና ወን ላይ በመዝመት የሚመጣ ምንም ለውጥ እንደማይኖር በመረዳት ስልታቸውን መለወጥ እንዳለባቸው ለአለቃው ጄነራል ፍራንክ በድፍረት እንዲህ ያስረዳዋል።

«እስከሚገባኝ ስልታችንን መለወጥ አለብን እኛ ማድረግ ያለብን በዝግታ እና በፈቃደኝነት ባህላችንን ሐይማኖታችንን እና ታሪካችንን እንዲቀበሉ ማድረግ እንጂ በሀይል ላይ ተመስርተን ቤተክርስቲያናቸው -ን መበዝበዝ ሐይማኖታቸውን ማንቋሸሽ ታሪክና ባህላቸውን ማጥቃት መተው አለብን።. . . .» /የጠፍ ከዋክብት ፣ 104/

ስለዚህ በዚህና በተለያዩ መልኩ ኢትዮጵያን በቅኝ ግዛት መግዛት አዳጋች እንደሚሆን ቀድሞ የተረዳ ሰው መሆኑ አያጠራጥርም። ሆኖም ግን አገሩ ግዳጅ ሰጥተዋለችና ግዳጁን ለመወጣት የመጣ የጦር መኮንን ነው እንጂ ወገኖቹን ያዋረዱ ጠላቶቹ ናቸው ብሎ ለመበቀልና ለመዋጋት ፈልጎ የመጣ ወታደር አለመሆኑን ከአባባሉ እንረዳለን ይኸውም።

ጄነራል ፍራንክ «ሲሊሊያ እኮ ቂሙን አይረሳም!»

« እና »ጠየቀ ሲልሹዬ

‘ ምን እና ትለኛለህ። . . . ጠላትነት በጣም አከብራለሁ በተለይ ያዋረደኝን ጠላት ሳልበቀል በፍጹም አላርፍም። እነዚህም ቢሆኑ እኮ . . . ጄነራል ፍራንክ ሀሣቡን ሣይጨርስ የጄነራሉ ምክትል ሃሣቡን አቋረጠው።»

« እነዚህ ህዝቦች ጠላቶቻችን ናቸው እንዳትለኝ» ሲል ሲልሺዬ ጠየቀ /የጠፍ ከዋክብት፣9/

ከዚህ እንደምንረዳው አገሩ የምታራምድው ፖለቲካ ልክ አለመሆኑን የተረዳ የጦር መኮንን ነው። ከዚህ በተጨማሪም አንድ የጣሊያን መካከላዊ ጋር የሚያደርገው ቃለ ምልልስ ይህንኑ ያረጋግጥልናል።

“ . . . እውን እነዚህ ህዝቦች ጠላቶቻችን አይደሉም” ሲል ጠየቃቸው። ም/ጄነራል ሲልቪዬ ቂሱ በተገርሞ አዩት እናም በተራቸው ጠየቁት።

“ አንተ ምን ትላለህ” ሲሉ

“ እኔ እንኳ እኛ ሳንሆን አንቀረም የእነርሱ ጠላቶች አለ።”

“ ቅን መንፈስ ያለህ ሰው ሳትሆን አትቀርም።” አሉ የካቶሊክ ቂስ ጆን

በመሆኑም ይህን የጠላትነት መንፈስ ይዞ የመጣው የጣሊያን የወራሪነት ፍላጎት መሆኑን በሚገባ ያወቀና የተረዳ ሰው መሆኑን ልብ ማለት ይቻላል። ከዚህ ጎን ለጎን ደግሞ ወታደራዊ ብልጠቱንና ተጠራጣሪነቱን ብሎም በሚያደርገው ክትትል የሽንፈታቸው ምንጭ ዋናው ጄነራል ፍራንኮ የጣሊያን ወዳጅ ያላቸውን ሰዎች የጣሊያን ጠላቶች ናቸው በማለት የሚያደርገው ፍጥጫ እንደሚከተለው ይተነተናል . . ጠላትህን ወዳጅ አድርገህ በጉያህ እስኪያዝክ ድረስ፤ የማይጨበጥ እቅድ እስከ ያዝክ ድረስ አሁንም ተሸናፊ አንተ ነህ” በድፍረት ጄነራል ፍራንኮን ወቀሰው /የጠፍ ከዋክብት፣78/ ይህን ያለበት ምክንያት በጦርነቱ በተከታታይ የደረሰባቸውን ሽንፈት መሠረት አርጎ ነው።

ዋናው ጄነራል ማነው ጠላቴ? ማነውስ ወዳጄ ብሎ በሚጠየቅበት ወቅት “ጠላቶችህ በሼ ከነቤተሰቦቼ፤ አልባሠወርቅ፤ ፒክሎና ገብርኦስ ናቸው። ወዳጆችህ ደግሞ ኪዳኔና ፊትአውራሪ መነሻ ናቸው። ሲል ምክትል ጄነራል ሲልቪዬ አብራራለት /የጠፍ ከዋክብት፣70/ ታሪኩም እንደሚያመለክተው በትክክል እውነተኛ ጠላቱንና ወዳጁን ያለየው ዋናው ጄነራል ሲሆን ይህም በተደጋጋሚ በተደረገው ጦረነት ሽንፈት የቀመሰው በአቶ በሼ የውስጥ አርበኝነት ብልሃት መሆኑን ልብ ይላል። ይህም ምክትል ጄነራል የደረሰበት ግን ማስረጃ ያጣበት ብሎም በዋና ጄነራሉ ሃሳቡ ውድቅ እንደሆነበት ብንረዳም በተጠራጣሪነቱ ደግሞ ለአርበኞች የሚደረጉ እገዛዎችን ለማኮላሸት የሚያደርገውን ጥረት እንደሚከተለው ይተነተናል።

“ . . . እውነት ነጭ የሚባል ህዝብ ብልህ ነው እሚባለው ነጭ ሁሉ እንደዚህ ምክትል ጄነራል ከሆነ ነው። ምንም ነገር አያመልጠውም። ፊትህ ላይ አንብቦ ሆድህን ያውቃል። በውስጥህ ያለውን ሰርስሮ ለማወቅ ብቃት አለው። የሚደንቀው ግን ጄነራሉ

የዚህን ምክትል ጄነራል ብልህነት አውቆም ይሆን ሣያውቅ እንዲ
ደበዝዝና ውጤታማ እንዳይሆን ያደርገዋል...፡፡»/የጠፍ ከዋክብት ፣143/

ከዚህ ጥቅስ የምንረዳው ለአርበኞች የሚደረገውን ዕገዛ ለማስተንገሱ ጥረት
እንደሚያደርግ ነው፡፡ አቶ በሼ ልጃቸው አስፋውን ለአርበኞች ስንቅና መሣሪያ አድርሶ
እንዲመጣ ልከውት ሣለ የተጫኑትን ፈረሶች ሲይዝበት ስለ ምክትል ጄነራሉ ያለውን
ለአብነት እንጥቀስ፡፡

« ምነው ቶሎ መጣህ? በደህናህ ነው፡፡ » አባት ልጃቸውን
ጠየቁ በደህናዬ ሣይሆን ጭኘው የነበረውን መሣሪያና ስንቅ ጣሊያኑ
ይዙብኝ ነው የመጣሁት፡፡ ያ የተረገመ ምክትል ጄነራል እያለ ጤና
የለም /የጠፍ ከዋክብት፣145/

የአቶ በሼ ልጅ አስፋው ምሬት የሚያሳየው ምክትል ጄነራሉ ምን ያህል
አስቸጋሪ እንደሆነ ነው፡፡

3.2.2.4 የበሼ ህሊናዊ አሳሳል

አቶ በሼ ባላባት፣ ሀብታም፣ ጥቃትን የማይወዱ፣ አልገዛም ባይ፣ ሁለት መልክ
ያላቸው አንደበተ ርዕቱ፣ ጠንቃቃ፣ ቆራጥ፣ አገር ወዳድ፣ ሃይማኖተኛ፣ ስልጣኔ ወዳድ
ሆነው የተቀረፁ ገፀባህሪይ ናቸው፡፡

በሸዋ ጁሩ አካባቢ የሚኖሩት በሼ ጣሊያን ኢትዮጵያ አገራቸውን በመውረሩ
ምክንያት የውጊያ ስልታቸውን ጣሊያኖች አፍንጫ ሥር ሆነው ለመዋጋት በነደፉት
ስልት መሠረት ፍጹም የጣሊያን ወዳጅ መስለው ጫካ ላሉ አርበኞች የመረጃ፣
የቁሣቁስና ስንቅ አቅርቦት የሚያደርጉ ሰው ናቸው፡፡ እነዚህን ሁሉ ድጋፍ ለማድረግ
ብሎም አገራዊ ግዴታን ለመወጣት የወጡት ውጥን ይህን ይመስል ነበር፡፡

«በሼ የነገር አካሄዱ ገና ከጅምሩ የሚገባቸው ነበሩና ኢትዮጵያ እጃቸውን
በጣሊያን እንደተያዙ « አልተለመደም » ባይ ልጆቿ ዱር ቤቴ ያሉ
ጊዜ ነው ነገሩ ግልፅ የሆነላቸው፡፡ . . . እሳቸው ደግሞ አብረው
እንደይሸፈቱ እርጅና እጃቸውን ይሟሟቸዋል፡፡ ያ ብቻ አይደለም፡፡ /የጠፍ
ከዋክብት ፣25/

ሽፍተነት ጫካ ብቻ እንዳልሆነ ብልሁ ሰው ብዙ ያውቃል።
እጠላት አፍንጫ ሥር ሆነው ሽፍተነት እንዳለ ተገንዝበውታል።»/
የጠፍ ከዋክብት፡25/

በመሆኑም አቶ በሼ ከጣሊያኖች ያገኙትን፣መረጃ የጦር መሣሪያና ስንቅ በጫካ ላሉ ኢትዮጵያን ነፃ ለማስወጣት ለሚዋጉ አርበኞች በማቀበል ድጋፍ የሚያደርጉ ገፀባህሪይ ተደርገው የተቀረፁ ናቸው። በአንድ ወቅትም የአቶ በሼ ልጅ አስፋው ለአርበኞች ስንቅና የጦር መሣሪያ ጭኖ ይዞ ሲሄድ የጫናቸውን ፈረሶች ምክትል ጄነራል ሲልቪዬ ይይዛቸዋል። ምክትል ጄነራሉም እንዲህ ሲል ይገልጻል። “ይህን ስንቅና መሣሪያ ማን እንደላከው ለማን እንደተላከ ባያቅም ይህን ያህል የመሣሪያና የስንቅ ዝግጅት አድርጎ ዱር ቤቴ ላለ ሽፍታ የሚልክ ጥሩ የሀብት አቅም ያለው፣ ጥሩ ወኔ ያለው እና ወደ ራሳቸው ወደ ጣሊያኖች አፍንጫ ሥር የተጠጋ ሰው መሆኑን ተረድቷል።/የጠፍ ከዋክብት፡142 /ከዚህ እንደምንረዳው ይህንን የማድረግ አቅምና ወኔ ያላቸው አቶ በሼ ብቻ ናቸው።

አቶ በሼ ራሳቸው አዘጋጅተው የላኩትን ስንቅና የጦር መሣሪያ ማን እንደላከው በሚያጣራው ኮሚቴ ውስጥ ሲካቱቱ ያሳያል። ከዚህም የምንረዳው ለጣሊያኖች በተለይ ለዋናው ጄነራል ፍራንኮ የቅርብ ወዳጅ መሆናቸውን ነው ይህንንም ደራሲው እንዲህ ሲል ይገልጻል። “ስለሆነም የዚህን ሰው ማንነት ለመለየት አጣሪ ኮሚቴ ማዋቀር ጀመሩ ሆኖም ጄነራል ፍራንኮ አቶ በሼም አጣሪ ኮሚቴ ውስጥ መግባት አለባቸው ብሉ ድርቅ አለ። /የጠፍ ከዋክብት፡ 142/

ከታሪኩ እንደምንረዳው አቶ በሼ ጣሊያኖችን በተለይም ከዋናው ጄነራል ጋር ያላቸውን ቅርብ ያሳያል። እናም ባላቸው የማሳመን ችሎታ አገራቸውንና ወገናቸውን ነፃ ለማውጣት በሚያደርጉት ትግል ታሪኩ ውስጣዊ ማንነታቸውን፣ቆራጥ ሰብዕናቸውን ይነግረናል።

የአቶ በሼ ሌላው ህሊናዊ መልክ አሳሳቸው ለስልጣኔ ያላቸው ጉጉት ምን ያህል እንደሆነ ለመረዳት ይቻላል። “ይኸውም ከነጮቹ ጋር በዋሉ ቁጥር ስለ ስልጣኔ ይጠይቋቸዋል፣ ስለፋብሪካ፣ ስለማዕድናት፣ ስለዘመናዊ ግብርና፣ ስለዘመናዊ የውጊያ ስልት እና ስለሌሎች ስልጣኔ ስለወለዳቸው ነገሮች አንስተው ሚስጥሩን ለማወቅ ይሞክራሉ። ሁሉም በፅንሰ ሃሳብ ደረጃ ቀላል ሆኖ ይታያቸዋል።ከባድ ሆኖ የሚያገኙት ግን አተገባበሩ ነው።/የጠፍ ከዋክብት፡4/ ለዚህም ካላቸው ጉጉትና ፍላጎት እንዲህ ሲሉ ይደመጣሉ። “ህዝብን ወደ ስልጣኔ ጎዳና ሊወስድ የሚችለው ጀግና ወይስ ጠቢብ

መሪ? ሲሉ እራሳቸውን ይጠይቃሉ።» /የጠፍ ከዋክብት፣4/ በመጨረሻም ስለአተገባበሩ ጠቢብ የሆነ ሰው ሲያነጋግሩ እናያለን ይኸውም።

«እነዚህ የተከበሩ ጠላቶች የሰሩትን ጠመንጃ እዚሁ ሀገር ቤት ባለ ጠበብት መስራት እንደሚቻል አቶ ስዩም የሚባለውን ታዋቂ ጠቢብ እና አርበኛ አስጠርተው አነጋገሩ እርሱም ይህንንም ጠመንጃ አስመስዩ አስራዋለሁ።» ሲል መለሰላቸው» /የጠፍ ከዋክብት፣5/ «. . . ሆኖም በስዩም መሪነት የሚሰራው መሣሪያ እንደ ተከበሩ ጠላቶቻችን የሚጮህ ጠመንጃ ሆነ ።/የጠፍ ከዋክብት ፣5/

አቶ በሼ ጣሊያኖችን የተከበሩ ጠላቶቻችን ሲሏቸው ይደመጣል። ስልጣኔቸውን በማድነቅ የተከበሩ ሲሏቸው ወራሪነታቸውንና ግፋቸውን በማየት ደግሞ ጠላቶቻችን ይላቸዋል። ጠላትን ካገራቱ ጠራርጎ ለማውጣት ደግሞ በነደፉት ስልት ሲዋጉ እናያለን።ከዚህም ሌላ የአገሬው ሰው እንዲሁም ጣሊያኖቹ በእርጋታቸውና በማሳመን ችሎታቸው ይደነቃሉ ስለዚህም ከታሪኩ እንደምንረዳው እንዲህ ተገልጿል። «እርጋታ የሚነበብባቸው እንደረጋ ወቅያኖስ ጥልቀታቸው የማይደርስበት ሰው ናቸው» በማንኛውም ሁኔታ ቢሆን በዙሪያቸው ያለን ሁሉ የማሳመን ተሰጥኦ አላቸው /የጠፍ ከዋክብት፣24/በመሆኑም በቆራጥነታቸው ከአስመሳይነታቸው ባለፈ ተናግሮ አሳማኝ መሆናቸው ልብ ማለት ይቻላል።

ከዚህም ሌላ ጠላትን ወዳጅ ለማድረግ ቂም የያዘባቸውን የጣሊያን ባንዳ የሆነው ኪዳኔ ይቅር ለመባባል የሚያደርጉትን ጥረት ታሪኩ እንዲህ ይገልፀዋል።«አቶ በሼም የኪዳኔን ጠላትን ሊያባብሱት አልፈለጉም ነበርና አንድ ቀን ለብቻው አስጠርተው አነጋገሩት። በቅንነት እና በትህትና እንዲህ አሉት» /የጠፍ ከዋክብት፣25/

ለመሆኑ አቶ ኪዳኔ ምን እደረግሁህ? ምንስ በደልኩህ ምን ያስቀየምኩህ ነገር አለ? አንተ ለኔ ንጹህ ወንድሜ ነህ፤ አንድ የነብስ አባት አለን፤ ሁለታችንም ክርስቲያኖች ነን፤ የአንድ አገር ሰዎች ነን ዘመዶቻችን እርስ በእርሳቸው ተጋብተዋል፤ መጋባት ብቻ ሳይሆን ተዋልደዋል እና ለምን እኔን ሁል ጊዜ በጣሊያኖች ላይ ትከሰኛለህ? ሲሉ ጠየቁት? /የጠፍ ከዋክብት፣26/

አቶ ኪዳኔም ለብቻው አነጋግረውት ምን እንደበደላቸው ጠይቀው እርቅ ለመፍጠር ቢሞክሩም በአቶ ኪዳኔ እምቢ ባይነት እርቅ መውረድ ሳይችል ቀረ በሌላ ጊዜ ደግሞ ሌላ ሙከራ አደረጉ። የአቶ ኪዳኔን ወዳጅነት እንጂ ጠላትነት ስለማይፈልጉት።

“አቶ በሼ በተፈጥሮአቸው ማንም ጠላት መሆን የለበትም ብለው ያምናሉ። በጠላትነት ምን ትርፍ ይገኛል። ወዳጅህ ግን መከበሪያ መሸሸጊያና ቀኝ እጅህ ሊሆንህ ይችላል። እና ጠላት ቢኖርህ እንኳ ወዳጅ አርገው። የሚል የራሳቸው ቢሂል አላቸው ስለዚህ አቶ ኪዳኔ ለአማላጅነት የጋራ የነብስ አባታቸውን መምሬ በዙን ላኩ /የጠፍ ከዋክብት፣29/

መምሬ በዙ ሁለት የነብስ ልጃቸው እንዲታረቁላቸው የተቻላቸውን ሁሉ ጣሩ አገናኝተውም ሲያነጋግሯቸው በሼ በነብስ አባታቸው ፊት ለስለስ ብለው እንዲህ ሲሉ ተናገሩ ወዳጄ አቶ ኪዳኔ በል እስቲ ዛሬ ንገረኝ የነብስ አባታችን ባሉበት አጫውተኝ፤ ለምንስ ጠላቶች እንሆናለን? በእርግጥ እኔ አሁን አንተን የማይህ ወዳጄ እንደሆንህ ሁሉ ነው ያንተን ግን አላውቀውም ሲሉ ተናገሩ።

ሆኖም ግን አቶ ኪዳኔ ይቅር ሊላቸው አልቻለም። በመሆኑም አቶ በሼ ይቅር በመባባል ማስወገድ የፈለጉትን የጥላቻ መንፈስ ማስወገድ ባይችሉም ለይቅርታ ረዥም መንገድ መጓዛቸው ምን ያህል ስላም ወዳድነታቸው ከመመስከሩም ባሻገር ጠላታቸውን ወዳጅ በማድረግ የማያቋርጥ መረጃ ስንቅና የጦር መሣሪያ ማግኛ መንገዳቸው እንዳይነጥፍ ጥረት ሲያደርጉ ይስተዋላሉ።

በመጨረሻም በሚስጢር ታግለውና አታግለው አገሪቱ ነፃ ብትወጣም ያልገመቱትና ያላሰቡት ነገር የገጠማቸው በሼ አዝነውና ተከፍተው እናገኛቸዋለን። የተከፉበት አንዱ ምክንያት ደግሞ ይቅርታ ጠይቀውና አስጠይቀው አሻፈረኝ ያላቸው ባንዳው ኪዳኔ ጣሊያን አገሪቱን ተቆጣጥራ በነበረበት ወቅት ያደረሰባቸው በደል አገሪቱ ነፃ ስትወጣ ተፈሪን ከንጉሱ ዘንድ በመክሰስ እንዲሞት በማድረጉ ለመግደል ሲሰናዱ ታሪኩ እንዲህ ይነግረናል«... . አቶ በሼ ድንገት ከኋላው ብቅ አሉና የያዙትን መሣሪያ ኪዳኔ ላይ አነጣጠሩ» /የጠፍ ከዋክብት ፣236/ ይህን ለማድረግ የተገፋፉት ነፃ በወጣቸው ኢትዮጵያ ለጣሊያን በመወገን እንደ ኪዳኔና መሰሎቹ ያሉ ሰዎች ተሹመውና ተሸልመው ሲያዩ፤ በአንፃሩ ለኢትዮጵያ ነፃነት በዱር በገደል ተዋግተው ነፃ ያወጧት እንደ ተፈሪ ያሉ ቁርጠኛ ልጆቿ እንደ ባንዳ ታይተው በወታደር ተከበው ሲረሹ በማየት በጥልቅ ሀዘንና ምሬት ኪዳኔን ሲናገሩት ይደመጣል።

« ኪዳኔ እህቴን የገደልክ፤ ተፈሪን ከባንዶች ጋር ሆነህ በንጉስ ዘንድ እንዲጠላ ነገር የሰራህ፤ ውሾቼን ያስገደልክ በጠላት በተደጋጋሚ ያጠቃኸኝ ለሴማዊት መገደል ሰብብ የሆንክ በዚህ አለም ላይ ያለኝን ነገር ሁላ እንዳጣ ያደረግኸኝ ሰው ነህና ልገልህ ይገባል /የጠፍ ከዋክብት፣236/

ከዚህ ጥቅስ እንደምንረዳው ምን ያህል እንደተጎዱና እንደተከፉ መረዳት ይቻላል። ይህንንም ደራሲው ሲያረጋግጠው “አረንጓዴው በሼ እንኳን ከንጉስ ነገሥቱ የራስነት ስልጣን ማዕረግ እንዲወስድ ተጠርቶ ነበር። ግን በተፈሪ ጉዳይ እኩርፎ አዲስ አበባ ሲጠራ አልሄድም ብሎ እንጂ”። . . .።/የጠፍ ከዋክብት፣234/ በመሆኑም የኪዳኔን የሹመት ልብሱን አስወልቀው ከገደሉ በኋላ የሹመት ልብሱን ጣሊያኖቹ የገደሏቸው ውሾቻቸው መቃብር ቦታ ላይ ሲያቃጥሉ እናያለን።

ስለሆነም የአቶ በሼን ህሊናዊ መልክ ታሪኩ ከፋፍሎ ሊያሳየን ሞክሯል። አንደኛ ጣሊያኖችን ለማሳመን የሄዱበት መንገድ አሳማኝና ተቀባይነት ማግኘታቸው፣ ሁለተኛ ያገኙትን ተቀባይነት በመጠቀም በወኔና በታላቅ ሀገር ፍቅር ለአርበኞች ድጋፍ ማድረጋቸው፣ በሶስተኛ ደረጃ ጥላቻንና ቂምን በማስወገድ ሰላምና ፍቅር ወዳድ መሆናቸውን እንረዳለን። በአራተኛ ደረጃ የሚወዷቸውን ሰው የገደሉ ብሎም ለመገደል ስበብ የሆኑትን ሰዎች የተበቀሉ ሆኖው የተሣሉ ገፀባህሪይ ናቸው።

3.2.2.5 የተፈሪ ህሊናዊ አሳሳቢ

ተፈሪ እንደሌሎች ገፀባህሪይ ሁሉ በህሊናዊ አሳሳቢ ልዩ ቦታ የተሰጠው ገፀባህሪይ ነው። ተፈሪ አስተዋይ ወጣት ለአገሩ፣ ለወገኑና ለእምነቱ ነፃ መውጣት “ወንዶች በረሃ” ገብቶ የሚዋጋ ለፍትህ የቆመ ፍርድ የሚሰጥ ሆኖ የተሣለ ገፀባህሪይ ነው። ከዚህ በመነሣት የተፈሪን ህሊናዊ አሳሳቢ ተንተን አርገን ለማየት እንሞክራለን።

“ስለ ተፈሪ፣ በተፈሪ ስም!” ከተባለ ምንም ህገወጥ ሥራ አይሠራም። አውሮፓውያኑ ህጋዊ አስተዳዳሪ እኛ ነን ይበሉ እንጂ ጅሩና ተጉለት እንደሆነ የሚተዳደረው በተፈሪ ስም ነው/ የጠፍ ከዋክብት፣27/ ከዚህ ሃሳብ እንደምንረዳው ምን ያህል ሃያል እንደሆነና ለፍትህ እንደቆመ የሚያሳይ ነው። በተጨማሪም እንዲህ ብሎ ያጠናክረዋል። ማንም “በተፈሪ ስም” ተብሎ ህገወጥ ነገር ቢሰራ የተፈሪ ነበልባል ክንዶች አይምሩትም ይቀጡታል። ተፈሪ ቅጣትን በተመለከተ ወደ ኋላ የሚል ልብ የለውም / የጠፍ ከዋክብት፣27/ ስለዚህ ተፈሪ ለነፃነት ከሚያደርገው ትግል ባሻገር በአካባቢው ያለውንና የሚሠራውን ግፍ ሲከላከል ብሎም እርምጃ ሲወስድ ይስተዋላል። ይህንንም ፍርድ ሲሰጥ ደራሲው እንዲህ ሲል ያስነብበናል።« . . . አንድ ሺፍታ ነኝ ባይ ሰው የአንድ ገበሬ ሚስት ገብቶ ደፈራት የሰውየውንም ከብቶች ጥርግርግ አድርጎ ነዳቸው። በሌላ ጊዜ ደግሞ ተመልሶ መጣና የገበሬውን በጎች ሊነዳ ሲሰናዳ ብሶት የገባው ገበሬ “በጎቼን ብትነዳቸው ግን ተፈሪን እንደደፈርህ ቁጠረው በተፈሪ ስም

ብየጎለሁ!” ሲል ተናገረው። /የጠፍ ከዋክብት፣28/ ሽፍታው በመናደድ ተፈሪን አለመፍራቱን አንተን በመግደል አረጋግጥለታለሁ በማለት ገበሬውን ገሎ ሚስቱንና በጎቹን ይዞ ሄደ።

ተፈሪ ፍርድ ሰጠ። ሽፍታውን ከመግደሉ በፊት ከሰዎች ሁሉ የወሰደውን እንዲመልስ አደረገው። ከዚያም ህዝብ በተሰበሰበበት በፅኑ ገረፈው ። በመጨረሻም በህዝብ ፊት ግንባሩን ብሎ ደፋው . . . ስቃዩ እንዲጠነከረበትና መቀጣጫ እንዲሆን ተፈሪ በጥበበኛ ባሠራው እየተወረወረና እየወጋ በሚቀረድድ መሣሪያ እንጂ።/የጠፍ ከዋክብት፣28/

ከዚሁ ጋር ተያይዞ ለሀገሩ ነፃ መውጣት የሚያደርገው የጀግንነት ጉዞ እንደሚከተለው ይተነተናል። ለዚህ የጀግንነት ጉዞው ደግሞ ግንባር ቀደም ተዋጊ ከመሆኑም ባሻገር ጦሩን የማስተባበር ብሎም ለነፃነት ማንም አዛዥና ታዛዥ የለም የሚለው ፍልስፍና ነው። ደራሲው ይህንን እንዲህ ሲል ዕፉል። “የተፈሪ መሪነት በራሱ ልዩ ነው። ከማንኛውም መሪ አመራር የሚደነቅበትና የሚወደስበት ዘይቤ አለው። ሌሎች መሪዎች ቀድመውን ዘለው ጦርነት ውስጥ አይገቡም። እርሱ ግን ዘሎ እራሱ ይፈፀማል”።/የጠፍ ከዋክብት፣88/ ከዚህ እንደምንረዳው ፊት ቀድሞ የሚገኘው ተፈሪ መሆኑን ነው። አንድ ድርጊት ፈፅሞ የሚያስፈፅም ጠንካራ ሰው መሆኑን ነው። በተጨማሪም እንዲህ ሲል ይደመጣል።

“እዚህ ማንኛችንም ከማንኛችን መመሪያ አንጠብቅም አሁን አገሪቱ እንኳ ንጉስ አልባ ሆናለች። ንጉስ ተብዬውም ጥላት ፈርጥጧል አሁን የሚመራን የሌላ ህዝቦች ሆነናል ስለዚህ እያንዳንዳችን እራሳችንን መምራት፣ ማስተባበር አለብን እንደገናም እያንዳንዳችን በእያንዳንዳችን መመራት አለብን።» /የጠፍ ከዋክብት፣88/

“ይህ ነው በተፈሪ ጦር ውስጥ ያለው ዕሣቤ። ይሄን ዕሣቤ የተማረው ደግሞ ከራሱ የህይወት ገጠመኝ ነው። ሲሸፍት ሲወጣ የተከተሉት ሁለት ሰዎች ብቻ ነበሩ። አሁን ሁለቱም ሞተዋል ወራት ባልሞላ ጊዜ ግን በሺዎች የሚቆጠሩ ተከታዮችን አፈራ”/የጠፍ ከዋክብት፣88/

ከጥቅሱ እንደምንረዳው የጀግንነቱ መሠረት የማስተባበር ልዩ ችሎታው እንደሆነ ግልፅ ነው ለዚህም ግምባር ቀደም ተዋጊና ጀግና መሆኑን የራሱ አርበኛ ጓደኞችና ወራሪዎቹ በሚገባ የሚገነዘቡት ጉዳይ ነው። ይህንንም እንዲህ ሲሉ ይገልጹታል።“ . . . ይሄ ተፈሪ የጦር ወሬ ሲሰማ መላእክት በእጆቻቸው ይዘው በአየር ላይ የሚያንግፍፉት

ይመስል ሊደርሱበት አለመቻሉ ይገርማል። እናም ከአውሎ ነፋስ እንኳ ይቀድማል። ገደሉን፣ ጥሻውን፣ አቀባቱንና ከፊቱ ያገኘውን አስቸጋሪ ነገር ሁሉ እንደ አስደማች አልጋ ይጨፍርበታል አለ ፍኖተክብ።»/የጠፍ ከዋክብት፣89/ ይህ ጓደኞቹ ስለ ጀግንነቱና ስለተዋጊነቱ የገለጹት ሲሆን። የጣሊያኑ ጄነራል ስለ ተፈሪ እንዲህ ሲል ይደመጣል።

«ይህን እንደተዋጊ ፈረስ ጦርነት ውስጥ ሲሆን፣ የጦርነት ሽታ ሲሸተው፣ የባሩድ ጭስ ሲያጥነው፣ የጠላት መአት ሲከበው . . . ወደፊት ወደ ጠላቱ ግንባር የሚገስግስ የጦር ሰው እውነትም እንደ ሰሙ ተፈሪ እና ኃያል ጦረኛ መሆኑን ጠላቶቹ ተረድተውታል። ጄነራል ፍራንኮ እንኳን ሳይወድ በግድ «ያ! ተፈሪ የሚባል እንደ ሰሙ የሚያስፈራ ጀግና» ይለዋል ስለ ተፈሪ መናገር ሲጀምር።» /የጠፍ ከዋክብት፣75/

ከዚህም በተጨማሪ ተፈሪ በህሊናዊ አሳሳቢ ሐይማኖትኛነቱንና ለሃይማኖቱ ተቆርቋሪ ሆኖ እናገኘዋለን ሲደሰት ወይ ሲከፋው የሚያደርገው የተለየ ነገር አለ። ይኸውም ከፈጣሪ ጋር ለመለማመን ቅዱስ መጽሐፍት ያነባል ይህንንም ደራሲው እንዲህ ይገልጻል። ቀስ ብሎ ወደ መፃህፍቱ ሄደ። እናም ትልቁን በግዕዝ የተፃፈውን ቅዱስ መፃህፍ አነሣ። «...ቀስ ብሎም አገላበጠው።» /የጠፍ ከዋክብት፣105/ ከዚህ እንደምንረዳው ምን ያህል ሃይማኖተኛ መሆኑን ጣሊያን የኦርቶዶክስ እምነት ለማጥፋትና የነሱን እምነት ለማስፋፋት በሚያደርገው ጥረት የእምነቷን መገልገያ የሆኑትን ቁሶች በማቃጠልና በማውደም ሥራ በመጠመድ ተፈሪም ሃይማኖቱንና መገልገያ ቁሶቿን ለመታደግ ያደረገውን ጥረት ደራሲው እንዲህ ጽፎታል

« ተፈሪ ለዚህ ህዝብ ትልቅ ጥላ ሆኖለታል ለቤተክርስቲያኑም ከለላ ሆኖለታል ቅዱሣን እቃዎቿን ይደብቅላታል።ጠላቶች ቤተክርስቲያኑን ከበው በሚያቃጥሉበት ጊዜ አደጋ እየጣለ፣ፊት ለፊት እየገጠመ ቁም ስቅላቸውን አሳይቷቸዋል።»/የጠፍ ከዋክብት፣178/።

ከዚህም ሌላ ተፈሪ አስተዋይና ሠላም ፈላጊ እንደሆነ ታሪኩ ያስረዳናል። በአንድ ወቅት ባለቤቷ የሞተባት ሴትን ባልሽን የገደሉት የጠገናው የልጅ ልጆች ናቸው ተብሎ በመወራቱ እነሱ አለመግደላቸውንና አላግባብ ደም መፋሰስና ቁርሾ እንዳይኖር ያደረገውን ጥረት ደራሲው እንዲህ ገልጿታል።«...ከአኛ ቤት ማንም ባለቤትሽን እንዳልነካው ሁሉም ሊምሉልሽ ይችላሉ በኛ መካከል ቁርሾ ሳይሆን ዝመድና እንዲኖር

እፈልጋለሁ። በመሆኑም አበልጅ እንድንሆን ስለምፈልግ ልጅሽን ክርስትና ላንሣው” .
 .../የጠፍ ከዋክብት፣129/ ብሎ የተናገረው ሰላም ፈላጊ ከመሆኑም ባሻገር
 ለአስተዋይነቱ ምስክር ነው። ይህንንም ሃሳብ ለማጠናከር ባሏ የሞተባት ሴት እንዲህ
 ስትል ተጽፏል “ . . . ጨዋነቱን እኔ እራሴ አውቃለሁ. . .ክርስትና ላንሣው ብሎ
 የመጣ ጊዜ ነው ትልቅና አስተዋይ ሰው እንደሚሆን የተረዳሁት . . .”/የጠፍ
 ከዋክብት፣129/ እናም ይህ ባህሪው ከልጅነቱ ጀምሮ አብሮት ያደገና የጨዋ ባህሪ
 የተላበሰ ተደርጎ የተፃፈ ነው።

3.2.2.6 የኪዳኔ ህሊናዊ አሳሳቢ

አቶ ኪዳኔ ኢትዮጵያ በጣሊያንን በተወረረችበት ወቅት ከጣሊያን የወገነ ባንዳ
 ሆኖ የተሣለ ገፅ ባህሪ ነው። ባንዳ እንዲሆን የገፋፋው ነገር ደግሞ ለበቀል፣ ካለው
 ፍላጎት በራስ አለመተማመን፣ ስልጣን ወዳድ መሆኑና ፈሪነቱ ነው። ከነዚህ ባህሪው
 በመነሣት በቀለኝነቱን እንተነትናለን። በተለይ አቶ በሼንና ቤተሰቦቻቸው ላይ ጎልቶ
 የሚታየው የበቀለኝነት መንፈስ በሴማዊት ምክንያት መሆኑን ታሪኩ እንዲህ
 ያስረዳናል።“... አቶ ኪዳኔ ከአምስት አመት በፊት ሴማዊትን እንዲድሩለት ይጠይቃል።
 የአቶ በሼ ቤተሰብ ግን። እነ ኪዳኔ ቁምጥና ስለአለባቸው ለእርሱ አንድርም።” አሉ
 /የጠፍ ከዋክብት፣30/ በዚህ የተነሣ ከጣሊያን በመወገን ለአገርና ለወገን ተቆርቋሪ
 የሆኑትን በሼንና ቤተሰባቸውን ለመበቀል ከኢትዮጵያ አርበኞች ጋር ግንኙነት ያላቸው
 የሮማ መንግስት ጠላቶች ናቸው በማለት ለማጋለጥ የሚያደርገውን ትግል ደራሲው
 እንዲህ ይገልፀዋል።

አቶ ኪዳኔ በሼን ትክ ብሎ ሲያያቸው ከቆየ በኋላ ለራሱ በተገርሞ
 እንዲህ አለ . . . ጠላቴ ባይሆን ኖሮ ጥሩ ነበር አሁን ግን አንዴ
 ጠላት ሆነናል። ካሁን በኋላ ደስተኛ ልሆን የምችለው ነገር ቢኖር
 እንደዚህ አይነቱን ሀይለኛና ጠንካራ ጠላቴን ማሸነፍ ከቻልኩ ብቻ
 ነው”/የጠፍ ከዋክብት፣31/

በዚህ ብቻ አላበቃም ምንም እንኳ አቶ በሼንና ዘመዶቻቸውን ለማጋለጥ ያደረገው
 ሙከራ ባይሆነለትም የበሼን እህት የተፈሪን እናት እንዲገድል ከጣሊያኑ ጄነራል
 ፍራንኮ ትዕዛዝ ሲሰጠው ያለውን እንደ አብነት መጥቀስ ይቻላል።“ኪዳኔ ፊቱ እንደ
 ብርሃን በራ። “የተፈሪን እናት መግደል እንዴት ግሩም ደስታ ይሰጣል። መግደል
 እናቶችን ነው እንጂ ጀግና እንዳይወለዱ”ሲል ተፈላሰፈ /የጠፍ ከዋክብት፣218/
 ተፈላሰፎ ብቻ አልቀረም የተፈሪን እናት “አስካለ ማርያምን በብረትምጣድ እየተጠበሰች

ሳለ ኪዳኔ ደጋግሞ በጥይት ደበደባት።” ከዚህ የምንረዳው ኪዳኔ ምንም ርህራሄ የሌለው የበቀል ጥም ያስከረው ሰው መሆኑን ነው።

ኪዳኔ ከተፈሪ እናት በተጨማሪም ይጠነቁልለት የነበረው ጉምዴን በመጥረቢያ አንገቱን ሲቆርጠው ታሪኩ ይነግረናል። ይህንንም ያደረገው ጠንቋዩ በገዛ ፈቃዱ ለኪዳኔ አልጠነቁልም በማለቱና በጠንቋይ በመሰደቡ የኋላ ኋላ መታለሉ ስለገባው ነው። ደራሲውም እንዲህ ይገልፀዋል። “ንዴቱን ለመወጣት ደግሞ እጉምዴ ላይ አፍጥጦ ጮኸበት። “አንተ ውሻ አታለልክኝ አይደል? እበቀልሃለሁ።” ብሎ መጥረቢያውን ከፍ አድርጎ ያዘ።” /የጠፍ ከዋክብት፣209/ በዚህ ብቻ ሣይቆም አንገቱን እንዴት እንደቆረጠው እንዲህ ይገልጻል።

“አቶ ኪዳኔ መጥረቢያውን ወደ ጉምዴ አንገት ሠንዘረው።አቶ ኪዳኔ መጥረቢያውን ሲሰነዝር ጉምዴ መሣቅ ጀመረ። “አሃሃሃሃ . . . አሃሃሃ . . . ”አንገቱ ለብቻው ቱር ብሎ ሄደ አንገቱም ለብቻው ተቀንጥሶ እወደቀበት መሣቁን ቀጠለ . . .።”/የጠፍ ከዋክብት፣210/

ከጥቅሱ የምንረዳው ምን ያህል ጨካኝና በቀለኛ መሆኑን ነው። ከዚህ ጎን ለጎን ለስልጣን ካለው ፍቅር የተነሣ ከጣሊያኖች ሽልማትና ሹመት ለማግኘት ጉምዴ የተባለ ጠንቋይ እቤቱ በማስቀመጥ ሲያስጠነቁል እናገኘዋለን።በዚህም ምክንያት በጠንቋይ ትዕዛዝ መሠረት ሰው እስከመግደል የደረሰ ስልጣንና ዝና ያስከረው መሆኑን ታሪኩ እንዲህ ይነግረናል።

“አቶ ኪዳኔ እንደለመደው በግንባሩ ተደፋ። . . . እንዲህ ሲል ተማፀነ እጉምዴ ላይ የሰፈሩትን አጋንንቶች የወደፊት እድሉን እንዴት እንደሚቀና ጠላቶቹ እንዴት እንደሚጠፋ እና የጣሊያን መንግስት እንዴት ወዳጅ ሊሆነኝ እንደሚችል ስልቱን ይነግረኝ ዘንድ እማፀናለሁ /የጠፍ ከዋክብት፣47/

የዚህ መልክዕክት በዋናነት ዕድሉን፣ አቃንቶ፣ ጠላቶቹን አጥፍቶ፣ የጣሊያን መንግስት ይሁንታን አግኝቶ ሹም ለመሆን ያለውን ፍላጎት እንድንረዳ ያደርገናል። ሌላው የኪዳኔ ሰብዕና ፊሪ፣ ነገሮችን ፊት ለፊት የማይጋፈጥና በራሱ የማይተማመን ሆኖ ተስሏል። ይህንንም ሚስቱ የነበረችው የዝማ እና ቤቱ ያስቀመጠው ጠንቋይ ጉምዴ እንዲህ ሲሉ ይገልጻሉ። “ . . . ይሄን ወኔ ቢስ በራሱ የማይተማመን ባል አግብቼ እንዲህ ልቃጠል . . . »/የጠፍ ከዋክብት ፣45/ ስትል እንሰማታለን።

በተጨማሪም ጉመዴ የተባለው ጠንቋዩ ደግሞ እንዲህ ይጋልፀዋል። አቶ ኪዳኔ ሲታሰበው ደግሞ ለኪዳኔ አፈረለት። ሁልጊዜ ሽንባና ፊር ሰዎች አለምን ፊት ለፊት መግጠም ስለሚሳናቸው በእጅ አዙርና በጥንቆላ ሊያሸንፉት ይታገላሉ። . . /የጠፍ ከዋክብት ፣204/ ከዚህ ጥቅስ እንደምንረዳው የኪዳኔ የህሊናዊ መልኮች ጥሩ ሆነው ያልተሳሉ በገሀዱ አለምም የሚታዩና ሊገኙ የሚችሉ ሆነው የተቀረፁ ናቸው።

3.3 ማጠቃለያ

የጠፍቶ ከዋክብት ረዥም ልቦለድ ውስጥ ያሉትን ስድስት ዋናዎች ገፅ ባህሪያት አካላዊና ህሊናዊ አሳሳቸውን ተመልክቻለሁ፡፡

አብዛኛዎቹ ገፅባህሪያት በውጫዊ ማንነታቸው የገሃዱ አለም ሰዎችን የሚመስል አለባበስ፣ ተክለሰውነት፣ ስያሜ፣ ይዘው የተቀረፁ ናቸው፡፡ ምንም እንኳን ውጫዊ መልካቸው በተለይ ከአንዷ ገፅባህሪ በቀር አለባበሳቸው ተንተን ተደርገው ባለመቅረባቸውና በተለያዩ ቦታ አንድ አይነት የሆነ አካላዊ እንቅስቃሴ ማድረጋቸው ገፅባህሪያቱ ምንም አዲስ ነገር ሲያደርጉ አለመታየታቸው ለተደራሲ ሳቢነት እንዳይኖረው አድርጎታል፡፡

ከዚህም ሌላ ደራሲው የኪዳኔን ውጫዊ መልክ ተንትኖ ሳይገልጽ በስም ብቻ አስተዋውቆን ማለፉ አንባቢ ምስል እንዳይከስትለትና ከሌሎቹ ገፅባህሪያት እንዳይለይ አድርጓታል፡፡ እንዲሁም የጄነራል ፍራንኮንና የምክትል ጄነራል ሲልቪዮን አካላዊ ገለፃ በአንድ ላይና በአንድ ቦታ መቅረጹ ለተደራሲ ብዥታ የሚፈጥር ከመሆኑም ባሻገር ጄነራል ፍራንኮ ይኸን ይመስላል፣ ምክትል ጄነራል ሲልቪዮ ይኸንን ይመስላል ለማለት የማያስችል በመሆኑ የታሪኩን አንገረነት የሚቀንሰው በመሆኑ እንደደክመት የሚጠቀስ ነው፡፡ በአጠቃላይ ደራሲው በአካላዊ ገለፃ በኩል ሰፊ ክፍተትና ጉድለት ታይተውበታል፡፡

ሌላው ገፅባህሪያቱ በውስጣዊ ማንነታቸው ሰዎቹ ባህሪያትን የተጎናፀፉ ናቸው፡፡ እያንዳንዱ ገፅባህሪ ለአላማቸው መሳካት በሚያደርጉት ፍትጊያ አንዱ ከሌላው ጋር ሲጋጭ ፣ ሲፋቀር ወይም ሲመካከር ይስተዋላል፡፡ የተሰጣቸውንም ሥነ ምግባር፣ ዕምነትና ሞራል ወዘተ. . . አንዱን ገፅ ባህሪ ከሌላው እንድንለየው ከማስቻሉም በላይ በገሃዱ አለም ያሉ ሰዎች የተለያዩ የሕይወት ገጽታዎች እንዳሏቸው የሚያመለክቱ ናቸው፡፡ ከዚህም ከአካላዊ ገለፃ የተሻለ ትንታኔ የተሰጠበትና የደራሲው ጠንካራ ጎኑ የታየበት ነው ፡፡

በአጠቃላይ ልቦለዱ ከአማርኛ ልቦለድ ዕድገት አንፃር ሲፈተሽ ጥሩ ሥራ ነው ለማለት አያስደፍርም፡፡ ምክንያቱም ከላይ እንደተጠቀሰው ገፅባህሪያቱ አካላዊ መልካቸው በአግባቡ የተቀረጸ ባለመሆኑ ትልቅ ክፍተት አሳይቷልና፡፡

ዋቢ ጽሑፎች

ሸንቁጥ አየለ፤ የጠፍ ክዋክብት። አዲስ አበባ፤ ቦሌ ማተሚያ ቤት፤ 1999 ዓ.ም

ሸባባው ወሌ፤ “የጭብጥ፣ የግጭትና የገፀ ባህርያት ትንተና በአደፍርስና ከአድማስ ባሻገር ውስጥ”። የቋንቋዎች ጥናት ተቋም አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ 1976 ዓ.ም
፡፡/ዲማጽ/

አማረ ማሞ፤ የልቦለድ ድርሰት አፃፃፍ መሠረታዊ መመሪያ ፡፡ አዲስ አበባ፤ ኦክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፤ 1968፡፡

ደሳለኝ አሰፋ፤ “ሥነ ፍልሎት ሂሳብ በኢቫንጋዲ እና ከቡስካ በስተጀርባ። የቋንቋዎች ጥናት ተቋም አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፤ 1992 ዓ.ም ፡፡ /ዲማጽ/

ዘሪሁን አስፋው፤ የስነፍልሎት መሰረታዊያን። አዲስ አበባ ፣ ንግድ ማተሚያ ድርጅት ፣ 1992 ዓ.ም፡፡

ዮሴፍ ጌትነት፤ « ሽፍትነት በጥቁር ደም ልቦለድ የገፀ ባህርያት አቀራረጽ»፡፡ የቋንቋዎች ጥናት ተቋም አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፤ 1993 ዓ.ም፡፡ /ዲማጽ/

ፋንታሁን እንግዳ፤ ዝክረ ተውኔት። አዲስ አበባ፤ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፤ 1990 ዓ.ም፡፡

Bames, Michael H: in the presence of mysty: An introduction to the story of Human Religiousness tewenty-third pub's 1990

Harry Show: Dictionary of literary Tems New york .Mc graw Hill book campany, 1992

Pickering James H: Literature 5th ed USA prentice Hall inc; 1997 Psycholgy: 1997